№ 201 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזשער טאָגעבלאַט

21-טער יאָהרגאַנג | 27 sierpnia 1928 r. | מאָנטאָג, י"א אלול תרפ"ח

היינט ווערט אונטערגעשריבען דער קעלאָג-אפּמאַך
פּאַריז איז אים פון בלומען און פאָהנען פון 15 מלוכות

פראַנצויזישע פּאַטריאָטען דע-מאָנסטרירען געגען דער דייטשער פאָהן.

פּאַריז (סס.) אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם, וואָס מאָרגען, מאָנטאָג, ווערט אונטערגעשריבען אין פּאַריז דער קעלאָג-אפּמאַך האָט די שטאָט אָנגענומען אַ פייערליך אויסזעהן. די הייזער און באַלקאָנען זיינען דעקאָרירט מיט טעפּיכער און בלומען. דער בנין פון אויסערן-מיניסטעריום איז דעקאָרירט מיט 15 פאָהנען פון די מלוכות, וואָס שרייבען אונטער דעם אפּמאַך. טויזענדער מענשן קומען יעדען מינוט צום אויסערן-מיניסטעריום און מאַכען ענטוזיאַסטישע אויסרופען לכבוד דעם קעלאָג-פּאַקט. דער אייפעל-טורעם איז באַצירט מיט 850,000 עלעקטרישע לאָמפּען, וואָס הילען איין דעם ריזיגען טורעם אין אַ ים פון ליכט.

די אַלגעמיינע שמחה איז אָבער אַביסעל געשטערט געוואָרען. אַ גרופּע פּאַטריאָטען האָט דעמאָנסטרירט געגען דער דייטשער פאָהן, וואָס האָט אויך גע-האָנגען צווישען די 15 פאָהנען און זיי האָבען געמאַכט פאַרשידענע פיינדליכע אויסרופען געגען דייטשלאַנד.

די פּאַריזער צייטונגען שרייבען גרויסע אַרטיקלען וועגען דעם פעטערליכען אַקט. אַ טייל צייטונגען דערמאָנען דערביי, אַז פּוילען האָט פיל מיטגעהאָלפען צום קעלאָג-פּאַקט. ווייל אַזאַ ענליכען פאָרשלאַג האָט מיט אַ געוויסער צייט דער פּוילישער מיניסטער זאַלעסקי אַרויסגעבראַכט אין דער פעלקער-ליגע.

זאַלעסקי אין פּאַריז.

פּאַריז, (סס.) אַלע אויסלענדישע מיניסטאָרען פון די מלוכות, וואָס וועלען אונטערשרייבען דעם קעלאָג-אפּמאַך זיינען שוין אָנגעקומען קיין פּאַריז. צווישען זיי אויך דער פּוילישער אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי.

פּאַריז, (א. ה.) בענעש האָט באַלד ביי זיין אָנקומען קיין פּאַריז ער-קלערט פאַר די פאַרשטעהער פון דער פּרעסע, אַז לויט זיין מיינונג איז דער קעלאָג-אפּמאַך זעהר נוצליך און גאַנץ באַזונדערס פאַר טשעכאָסלאָוואַקייען צוליב איהר געאָגראַפישער לאַגע.

קעלאָג גלויבט אין זיין ערפאָלג.

וויען, (א. ה.) "נייע פריינע פּרעסע" פאַרעפענטליכט אַ געשפּרעך מיט'ן אַמע-ריקאַנער שטאַאַטס-סעקרעטאַר קעלאָג, וועלכער שטעלט פעסט, אַז ער גלויבט זעהר שטאַרק אין דער ווירקונג פון'ם אפּמאַך, וואָס ווערט מאָרגען, מאָנטאָג אונטערגע-שריבען אין פּאַריז. אונדזערסטוועגען איז ער אָבער אין דער מיינונג, אַז דער דאָ-זיגער פּאַקט וועט נישט זיין קיין גענוגענדע גאַראַנטיע פאַר'ן שלום אויב די פעלקער וועלען ווייטער זוכען קאָנפליקטען. אַזוי ווי עס איז שוין די טבע פון'ם מענש, זאָל ער עקזיסטירט אויף דער וועלט.

רעדע פון הרב ניראָק אויפ'ן קאָנגרעס
פון דער אינטערפּאַרלאַמענטאַרישער אוניע

בערלין (טעלעגר. דורך יט"א) אויף דער לעצטער פּלענאַר-זיצונג פון'ם קאָנגרעס פון דער אינטערפּאַרלאַמענטאַרישער אוניע בעת דער דעבאַטע וועגען די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען האָט דער יודישער דעלעגאַט פון לעטלאַנד הרב ניראָק גענומען אַ וואָרט און געזאָגט: איך ערקלער אין נאָמען פון דער נאַציאָנאַלער מינדערהייט, וואָס צעהלט מיליאָנען מענשען פון יודישען פאָלק, אַז אַלע התחייבות'ן וועגען נאַציאָנאַלע און קולטורעלער זעלבסטבעשטימונג זיינען נישט אָפּגעהיטען געוואָרען. די גויס ליידען פון די שטעטלעך, מיינסטענס יודען, זיינען אונבעשרייב-ליך און די טרויעריגע געשעהענישען אין רומעניען דערמאָנען אָן די פינסטערסטע צייטען פון מיטעלאַלטער.

פראַנצויזישער פלאָט וועט שטיצען ענגלאַנד אויפ'ן אַטלאַנטישען אָקעאַן.
געהיימע אונצופרידענהייט אין אַמעריקאַ פון פראַנצ.-ענגלישען אפּמאַך.

וואַשינגטאָן. (א.ה.) די הונג פרעסע באַר-עפענטליכט אַ סענסאַציאָנעלען קלאַנג וועגען דעם פלאָט-אפּמאַך, וואָס איז אונטערגעשריבען געוואָרען צווישען ענגלאַנד און פראַנקרייך.

לויט די דאָזיגע קלאַנגען איז אַ חוץ דעם אַלגעמיינעם פלאָט-אפּמאַך אויך אָפּגעשלאָסען געוואָרען אַ ספּעציעלער אפּמאַך, וועלכער שטעלט פעסט, אַז די פלאָטען פון ביידע מלוכות וועלען שטענ-דיג אַרויסטרעטען צוזאַמען און דערביי איז זיך פראַנקרייך מתחייב צו שטעלען איהר פלאָט און רשות פון די ענגלישע ים-כחות אויף די וואַסערען פון שטילען און אַטלאַנטישען אָקעאַן. אויפ'ן מזרח-טייל פון מיטעללענדישען ים וועט דער פראַנצויזישער פלאָט שטיצען די ענגלי-שע אינטערעסען, הויפּטזעכליך דעם ווער צום אַריענט. אויפ'ן מערב-טייל פון דעם דאָזיגען ים, וועט דער ענגלישער פלאָט שטיצען די פראַנצויזישע ים-כחות.

די עסטרייכישע צייטונגען שרייבען, אַז די דאָזיגע קלאַנגען האָבען אַרויס-גערופען אַ שטאַרקע באַאונרוהיגונג אין אַמעריקאַ.

סאָפיאַ. (א.ה.) די הונג צייטונגען שרייבען, אַז די איטאַליענישע רעגירונג האָט זיך נישט פאַראייניגט צו דער אַק-ציע פון פראַנקרייך און ענגלאַנד, וועל-כע זיינען אַרויסגעטרעטען אין אַ דע-מאַרש געגען בולגאַריען און שייכות מיט די מאַקעדאָנישע באַנדעס. די איטאַליע-נישע רעגירונג שטעלט פעסט, אַז די פראַגע וועגען די מאַקעדאָנישע באַנדעס איז אַ רוין-אינערליכער ענין פון בולגאַ-ריען.

סירישע מאָנאַרכיסטען ווילען האָבען אַ מלך

דמשק (טעלעגר. דורך יט"א) דאָ איז פאָרגעקומען אַ קאָנגרעס פון די סירישע מאָנאַרכיסטען. דער קאָנגרעס האָט אָנגענומען אַ דעפּעשע צו דער פראַנצויזישער רעגירונג מיט דער פאָדערונג, אַז סיריען זאָל ערקלערט ווערען אַלס קעניגרייך.

דער קאָנגרעס פּראָטעסטירט אויך געגען באַשלוס פון דער נאַציאָנאַליסטישער פאַרזאַמלונג, וואָס האָט זיך אַרויסגעזאָגט, אַז סיריען זאָל ווערען אַ פרייע רעפּובּ-ליק. אַלס קאַנדידאַט אויפ'ן סירישען טראָהן ווילען די מאָנאַרכיסטען האָבען מחמד נופי בײַ.

אכטונג, סאָלאָניאַל-געוועלבער!

איך מאַך באַקאַנט, דאָס איך פאַרקויף פּאַראַפין-ליכט פון די בעסטער קוואַליטעט דעם פּרייז פון 1.48 אַ קילאָ. קאָמפּאָזיציע ליכט צום פּרייז 1.90 אַ קילאָ, ווי אויך סטעאַרין און יום-כפּור-ליכט צו זעהר ביליגע פּרייזען.

מיט אכטונג
לעהמאַוויטש,
וועסאָלאַ 4, טעל. 66-13.

צענטראַלער יודישער האַנדווערקער-פאַרבאַנד
פּאָלודניאָוואַ 4.

אויפפאָדערונג!

מיר פאָדערען אויף אַלע האַנדווערקער פון אַלע פאַכען סיי די, וואָס האָבען זיך שוין רעגיסטרירט אין דער צענטראַלע אָדער אין זייער פאַרבאַנד, סיי די, וואָס האָבען זיך נאָך נישט רעגיסטרירט, זאָלען זיך מעלדען אין צענטראַלע, כדי זיך איבערצורעגיסטרירען, מיטברענגענדיג דעם פּאַטענט פאַר'ן יאָהר 1927 און די קוויטונגען.

בעמ.: דאָס רעגיסטרירען איז אומבעדינגט נויטיג, עס געהט אין איינער עקזיסטענץ. די צענטראַלע וועט רעגיסטרירען נור ביז דאָנערשטאָג, 9 אוהר.

די פערוואַלטונג.

פאַרלאַג מעטראָ מוזיק קאָ. ניו-יאָרק

נאָר וואָס דערשינען

מיכל געלבאַרט
צען לידער
נאָטען מיט ווערטער
כאָר
מיין גישט — י. ל. פּרץ
איך ליב די אַרבעט — צ. טאָמנער
ווער האָט עס — איציק מאַנגער
סאָלאָ
דיין יונגעלע — מאַני לייב
זי — א. רייזען
פון נאַכט — א. דאָמניץ
דער שניידער — ש. אַנ-סקי
מאַך אַ רעגן — א. לוצקי
זיבען אַדלערס — א. ניסנזאָן
מאַמעניו מיינע — יהואש
פּרייז 8.90 גילדען
ביבליאָטעקן—ראַבאַט

לידער מיט נאָטען
מוזיק—מ. געלבאַרט
1. שטערנען פאַלען — י. ל. פּרץ
2. אין קבר
3. שניעלע — מאַני לייב
4. זום בראַסט — ח. נ. ביאַליק
5. עלייך — ח. ראָזנבלאַט
6. אַ לויב דער אַרבעט — ק. היילער
7. אין אַ צרים שטיבעלע — מ. קאַרמאַן
פּרייז פון יעדן נומער 1.80 גילדען
8. בין איך מיר אַ שניידערל (פּאָלקס-ליד)
9. מיר שניידן — ע. וואָלבאַן
פּרייז פון יעדן נומער 1.20 גילדען
ביבליאָטעקן—ראַבאַט

פאַרקויף:
אין בוכהאַנדלונג: ב. טערליצקי, לאָדזש, אַלעקסאַנדער 12, רעכטס אַפיצ. 2. שט.
און ביי ח. זאַנגענבערג, זגערזשער 19.

Dr. med. A. Mazur
... 65
... טעל. 10-66

med. Dr. Ludwik Rapeport
P. Narutowicza 25 Tel. 44-1

צענטר. סוחרים און פאַבריקאַנטען-פאַרבאַנד
אויף לאָדזשער וואָיעוואָדזשאַפט, פּיעטריקאָווער 10.

סוחרים און פאַבריקאַנטען!

צוליב די פאָרמאַליטעטען, וואָס זיינען פאַרבונדען בײַם אַדורכפיהרען די רעגיסטראַציע פון פּאַטענטען, צו וועלכער עס ווענדעט זיך אַן אונגעהויערע צאָהל פון סוחרים, אינדוסטריעלער און קליינפאַבריקאַנטען, זיינען מיר גע-צוואונגען צו באַגרענעצען דעם טערמין פון דער רעגיסטראַציע

נאָר ביז 29-טען ד. ח.

דערביי מאַכען מיר אויפמערקזאַם, אַז יעדער סוחר און פאַבריקאַנט איז מחויב און פאַרפליכטעט לויט דער לעצטער פאַראָרדנונג פון וואָיעוואָדע צו רעגיסטרירען זיין האַנדעלס און אינדוסטריע-פּאַטענט ביז דעם 31-טען ד.ח. איינעם ווען דאָס איבערגעדרעמאָנטע האָט נישט צום פעסטגעשטעלטען טערמין דורכגעפיהרט ווערען

דראָהט א שטראָף פון 1000 זלאָטי'ס און 14 טעג אַרעסט

מיר פאָדערען אויף אַלע אונזערע מיטגלידער די רעגיסטראַציע נישט צו פאַרנאַכלעסיגען און צו מעלדען זיך אין דער קאַנצעלאַריע פון פאַראיין אין די ביורא-שטונדען פון 9 אין דער פריה ביז 1 מיטאָג און פון 4 נאָכמיטאָג ביז 8 אַ זייגער אין אָווענד מיטברענגענדיג דעם פּאַטענט פון יאָהר 1927.

בעמערקונג: עס ווערט אויפמערקזאַם געמאַכט, אַז דאָס רעגיסטרירען טאָר מען נישט אָפּלייגען אויף די לעצטע טעג ווען עס מוזען דורכגעפיהרט ווערען פאַרשידענע נויטיגע פאָרמאַליטעטען.

די פערוואַלטונג.

ערקלערונג.

אין שייכות מיט דער "וואָרנונג" פון ה' שלום פרידריך וואָס איז גע-דרוקט געוואָרען אין "לאָדזשער טאָגעבלאַט" פון 24/8 בין איך מודיע פאָלגענדעס:

איך האָב געקויפט ביי ה' פרידריך וואָרע אויף אַ סומע פון 1700 זלאָטיס און כדי דעם וואָס די וואָרע האָט זיך געוויזען דעפעקט אין די 97 צוגאָבער וועלכע איך האָב אויסגעאַרבעט פון זיין וואָרע ליגען נאָך ביי מיר אין לאַגער, האָב איך אַלע וועקסלען באַצאָהלט, נאָר די לעצטע 2 וועקסלען אַ 456 זל. האָב איך געלאָזט פּראָטעסטירען מעלדענדיג דעם רעכענס וועגען מיין פּראָטענסיע און (דער) לויט געזעצליכע אָנשטימונג איז דער ספק איבערגעגעבען געוואָרען צו צוויי בוררים ה"ה פּרץ מייזעס און שלמה שוסלער, אָבער פאַר'ן אויסזאָגען דעם פּסק איז ה' פרידריך אַנטלאָפען. דאָס קענען באַשטעטיגען די ה"ה האָרנשטיין און ליבראָך דזשיעלנאַ 18 און מאָסקאָוויטש און שלעזינגער, פּיעטריקאָווער 62.

פאַר דער "וואָרנונג" ווערט ה' פרידריך דורך מיר איבערגעגעבען צו גע-ריכטליכער פאַראַנטוואָרטליכקייט.

מאיר כראָמעצקי.

Gimnazjum Humanistyczne Męskie
T. Kacenelsona
Cegielniana 28, tel. 51-79

עס ווערען אָנגענומען שילער איז אַלע קלאַסען. פאַר אַביטוריענטען פון פאָלקס-שולען וועלען געמאַכט ווערען צוזעצליגע פאָרבערייטונגען בנוגע די העברעאישע לימודים. מיט אינפאָרמאַציעס זיך ווענדען אין דער קאַנצעלאַריע טעגליך פון 11 ביז 2 און פון 5 ביז 7 אין אָוונט.

די דירעקציע.

שרעקליכע עפּידעמיע אין גריכענלאנד

15 הונדערט מענשען געשטארבען אין אטען. — אלע שפּיטעלער און לאזארעטען פערפולט. — דאס גאנצע לעבען אין דער הויפּט־שטאט האט זיך אפּגעשטעלט.—מאביליזאציע פון אלע דאקטוירים

אויפרוף פון דער פעלקער־ליגע צו שטיצען די ליידענדע בעפעלקערונג

אטען (סס.) אין גאנץ גריכענלאנד הערשט איצט א מורא'דיגע עפּידעמיע פון מאלאריע, וועלכע פערשפּרייט זיך מיט א ריזיגער שנעלקייט און מאכט א מורא'דיגע פערוויסטונגען צווישען דער בעפעלקערונג. בלויז אין אטען זיינען שוין געשטארבען 1500 מענשען. אלע שפּיטעלער אין דער הויפּט־שטאט און אויף דער פּראווינץ זיינען איבערפולט מיט קראנקע. אטען זעהט אויס ווי אויסגעשטארבען. די טראמווייען קורסירען נישט. די מעהנען קומען נישט אן, די שולען אין געוועלבער זיינען געשלאסען, די בענק זיינען פערמאכט. די עפּידעמיע האט זיך אויך פערשפּרייט אין דער ארמעע. גאנצע מיליטער־עסקאדראנען זיינען קראנק געווארען און ליגען אין די לאזארעטען. די רעגירונג האט מאביליזירט אלע דאקטוירים פון לאנד. רעגירונג האט זיך געווענדעט מיט א ביטע צו דער פעלקער־ליגע נאך הילף.

דער סעקרעטאריאט פון דער פעלקער־ליגע האט ארויסגעלאזען א אויפרוף צו דער גאנצער וועלט צו העלפען די לײדענדע בעפעלקערונג פון גריכענלאנד.

די אויספארשונג אין דער שוידערליכער קאטאסטראפע

אויף דער אונטערערדישער באהן אין ניו־יארק

ניו־יארק (סס.) די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז די סבה פון דער שוידערליכער קאטאסטראפע אויף דער אונטערערדישער באהן איז נישט געווען דער וועקסעל. עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער וועקסעל איז געווען אין ארדנונג. דער וועקסעלער איז שוין בעפרייט פון ארעסט. די צאהל קרבנות איז שוין גענוי פעסטגעשטעלט. עס זיינען דא 14 טויטע און 90 פערוואונדעטע.

2 אמעריקאנער פליערס

נעמען אונטער א לופט־רייזע משיקאגא־ווארשא

משיקאגא (סס.) צוויי פּוילישע אמעריקאנער, וועלכע וואוינען אין דער אמעריקאנער ארטשאפט גרייטען זיך צו א לופט־רייזע איבערן אקעאן פון משיקאגא קיין ווארשא. אין 2 וואכען ארום פליהען זיי ארויס פון משיקאגא.

א בעראטונג וועגען צוזאמענרופען דעם אלוועלטליכען קאנגרעס פון די יודישע סטודענטען.

פּאריז. (י.ט.א.) דעם 2־טען סעפּטעמבער ווערט אין פּאריז פערקומען בעראטונג פון יודישע אקאדעמישע טוער מיטען אנטייל פון פּרעזידענט פון וועלט־פערבאנד פון די יודישע סטודענטען דר. לאוטערפּאכט. די בעראטונג וועט זיין געווידמעט דער פראגע וועגען צונויפרופען קיין ווינען דעם אלוועלטליכען צוזאמענפאהר פון די יודישע סטודענטען אין חודש אקטאבער אדער נאוועמבער ה. י.

ווילדע מענשען אין ראגאווער וואלד.

יעזיאר (סטלעמאניש) דא געפינען ארום מאדנע לעגענדעס וועגען ווילדע מענשען, האט דרעהען זיך ארום אדם־נאקעט אין די וועלדער ארום ראגאוו ביז ליבשקאוויץ. די ארומיגע פּויערים דערציילען זיך אן פלאי־פלאים. שוין איניגע וואכען צאט ווי די בעפעלקערונג ווערט געהאלטען אין שפּאנונג דורך די במא־מעשיות וואס עס פערשפּרייטען די פּאסטוכער וועגען די דאזיגע עקזאטישע ברואים. אין די לעצטע טעג האט אפילו פּאסירט אז די „ווילדע" האבען מיט מעסערס אין די הענד זיך געווארפען אויף'ן וואלד־וועכטער מושערזשעווסקי. עס איז איהם אבער געלונגען צו ענטלויפען פון זייערע הענד.

ווי דער לעצטער האט איבערגעגעבען אונזער קארעספּאנדענט, איז דער אויסזעהן פון די ווילדע א שרעקליכער. זיי זיינען בעוואקסען מיט האר ווי די חיות און ווארפען זיך ארויף מיט זייערע מאדנע חרוויות.

נאכ'ן אנפאל האט זיך מיט דעם ענין פעראינטערעסירט די פּאליציי, אויך די ארומיגע פּויערים האבען געמאכט א אבלאווע אויף די ווילדע. דערווייל נאך אהן ערפאלג.

ליטווישע באנקנאטען מיט'ן בילד פון ווילנא.

ווילנא, (סס.) פון קאוונע איז אנגעקומען א ידיעה, אז אויף די נייע ליטווישע באנקנאטען פון 50 ליט געפינט זיך דאס בילד פון ווילנער קלויסטער.

צוזאמענפאהר פון יודישע פארמער אין אמעריקא.

האטפארד. (י.ט.א.) דא איז פארגעקומען א צוזאמענפאהר פון די יודישע פארמער פון שטאט קאנעקטיקוט, וואס איז בעגריסט געווארען דורכן גובערנאטאר פון שטאט דזשאן טראמבעל. אויפ'ן צוזאמענפאהר זיינען געהאלטען געווארען א רייה רעפעראטען דורכן רעדאקטאר פון „יודישען פארמער" ה' סטאן, דירעקטאר פון דער „יודישער לאנדווירטשאפטליכער געזעלשאפט" ג. דאווידסאן און פיל אנדערע.

אויפ'ן צוזאמענפאהר זיינען געווען רעפּרעזענטירט 400 „יודישע פארמער" פון שטאט קאנעקטיקוט ווי אויך פיל געסט פון ניו־יארק און ניו־דזשערסי.

א רויב אנפאל אין א צוג.

פּאזנאניע (סס) מיטען צוג וואס גייט אין אוועגט פון ווארשא נאך זאקאפּאנע איז געפאהרען דער יונגערמאן אהרן טאבאטשניק. פאר דער סטאציע טשעבין זיינען אין א וואגאן, וואו עס געזעסען טאבאטשניק און נאך א יוד, ארייננגעקומען 3 קריסטען וועלכע האבען מכלומרשט פערפיהרט א געשפּרעך מיט די יודישע פּאסאזשירען.

אין דעם מאמענט האט איינער פון די אנפאלער פערשטאפּט מיט א שמאטע טאבאטשניקס מויל און די אנדערע צוויי האבען מיט רעוואלווערן אין די הענד צוגערויבט ביי דעם יוד 880 זל. און ביי טאבאטשניק 70 זל. בשעת און פּראפּוניבען די מארינארקע.

נאכן רויב זיינען די באנדיטען ארויסגעשפּרונגען פון צוג בעת'ן אין פולען גאנג.

אכטונג לוין־וועבער.

נישט קוקענדיג אויף אלע מעלדונגען אין דער פּרעסע וועגען נישט רעגיסטרירען זיך, פאדערן מיר אייך אויף זיך צו רעגיסטרירען, ווייל די צייט איז שוין קורץ. אין געגענפאל נעמען מיר ארויס פון זיך די פערענטווארטליכקייט פאר די צוקונפט.

מיט אכטונג
די פערוואלטונג פון לוין־וועבער־פאראיין, ברזשעזינער 7.

פון ספּארט־לעבען.

די נעכטיגע פוסבאל־מעטשען פאר דער פּוילישער מייסטערשאפט פון דער עקסטרא־ליגע.

„לעגיא" — „טורימטען" (2:2) 1:4

ווארשא. (מעלעפאניש) היינט נאכמיטאג איז דא פארגעקומען א פוסבאל־מעטש פאר דער מייסטערשאפט פון דער פּוילישער עקסטרא־ליגע צווישען דער חונגה „לעגיא" און די לאדזער „טורימטען", וועלכער האט זיך געענדיגט מיט א שעהנעם נצחון פון דער ווארשאווער לעגיא־מאנשאפט 4:1. ריכטער נאווראצקי פון פויזען שוואך.

„שלאנסק" — „פאגאן" (3:1) 4:1

קאטאוויץ. (מעלעפאניש) היינט נאכמיטאג איז דא פארגעקומען א מייסטערשאפטס־מעטש צווישען דעם יונגסטען פוסבאל־קלוב פון דער עקסטרא־ליגע „שלאנסק" און דעם לעמבערגער מייסטער „פאגאן", וועלכער האט זיך געענדיגט מיט א נצחון פון די לעמבערגער געסט.

דער ראזיגער מעטש איז אבער נישט פערענדיגט געווארען צוליב דעם, וואס אויף דעם פלאץ איז געקומען צו א געשלעג און דער ריכטער, ה' בורא פון לאדז איז געווען געצוואונגען דעם מעטש איבערצורייסען.

דער פּוילישער פוסבאל־פערבאנד און די אפּטיילונג פאר שפּיל און דיסציפּלין וועט מוזען אננעמען שטארקע מיטלען צו מאכען איינמאל פאר אלע מאל א סוף צו די געשלעגען אויף די פּלעצער, בעת דעם שפּיל, וואס עס הויבט שוין אן צו ווערען א צו אפטע און לראנישע ערשיינונג.

„חשמונאי" — „ווארטא" (2:0) 3:1

לעמבערג. (מעלעפאניש) דא איז היינט פארגעקומען א פוסבאל־מעטש צווישען דער שטארקסטער יודישער מאנשאפט אין פּוילען, דעם לעמבערגער „חשמונאי" און דעם פויזנער פוסבאל־מייסטער „ווארטא", וועלכער האט זיך געענדיגט מיט א נצחון פון „ווארטא" 3:1.

דער „חשמונאי" האט זיך ווייטער נישט פערבעסערט זיין שטאנד און דער מייסטערשאפטס־טאבעלע.

מיט דעם מעטש האט אנגעפיהרט דער קראקאווער ריכטער ארטשינסקי.

„י. ק. צ." — „טשארני" (1:2) 4:2

קאטאוויץ. (מעלעפאניש) דא איז היינט פארגעקומען א מעטש פאר דער מייסטערשאפט פון דער עקסטרא־ליגע צווישען דער שטארקסטער שלעזישער פוסבאל־מאנשאפט „I. פ. צ." און דער לעמבערגער מאנשאפט „טשארני", וועלכער האט זיך געענדיגט מיט אן אונערווארטעטער מפּלה פון „I. פ. צ." 4:2. דעם מעטש האט געלייטעט דער ריכטער בארנאווסקי.

„קראקאוויא" — „ט. ק. ס." 0:3

קראקא. (מעלעפאניש) דער פוסבאל־מעטש פאר דער מייסטערשאפט פון דער עקסטרא־ליגע צווישער סום באטושער הונגער מאנשאפט „קראקאוויא" און דעם טורנער פוסבאל־קלוב „ט.ק.ס." איז נישט פארגעקומען צוליב דעם נישט שטעלען זיך פון די טורנער.

דער ריכטער קרוליקאווסקי האט דעם מעטש אפּגעפּסקט מיט א וואלקאווער פאר קראקאוויא 0:3.

פריינדשאפטס־מעטש

„קראקאווי" — „רוך" 1:9

קראקא. (מעלעפאניש) צוליב דעם, וואס דער טורנער קלוב האט מומגעט טוילט דער „קראקאוויא", אז ער וועט נישט קומען נאך קראקא, האט זיך די פערוואלטונג פון „קראקאוויא" געשטעלט אין פערבינדונג מיט'ן קאטאוויצער „רוך" וועלכער האט גראד נאך האט א פריייען טערמין און געשפּילט א פריינדשאפטס־מעטש, וועלכער האט זיך פערענדיגט מיט א גרויסער מפּלה פון „רוך" 1:9. ריכטער ה' קרוליקאווסקי.

„ל. ק. ס." — „פאלאניא" (1:2) 1:2

נעכטען איז אין לאדז פארגעקומען א פריינדשאפטס־מעטש צווישען ל.ק.ס. און דער ווארשאווער „פאלאניא", וועלכער האט זיך געענדיגט מיט דעם רעזולטאט 2:1 לטובת „ל.ק.ס.".

עס איז נישט מעגליך געווען אדורכצופיהרען א שעהן שפּיל, צוליב דעם צווייטען בארען.

לעטלענדישער פּויערן־פיהרער — א יוד

מערכווירדיגע פּאליטישע און פינאנציעלע קאריערע פון א פּשוט'ן יונגערמאן אין לעטלאנד

רינגא. — גאנץ אומבעמערקבאר פאר'ן ברייטען יודישען עולם איז פארביי געגאנגען די ידיעה אין די ציימונגען, אז דער לעטלענדישער קאנסול אין דרעזדען האט זיך אנגעזאגט און דעמיסיע. די רוגער יודישע ציימונג האט פשוט נישט רעאגירט אויף דער דאזיגער סענסאציאנעלער ידיעה. נישט קוקענדיג דערויף, וואס אין גאנצען דיפּלאמאטישען קארפּוס איז הייטמאן געווען דער איינציגער יוד און אזוי ארום האט ער איינגענער מאכען פערטרעטען דעם יודישען מעוט אין דעם העכסטע פערענטווארטליכען און חשוב'ען אויסערן־אמט.

מיר ווילען אן איניגע שטריכען בעקאנט מאכען, ווי אזוי האט הייטמאן איז געקומען צו זיין גדולה. ווען אין יודיש וואלט דאס ווארט „פויער" נישט געקלונגען אזוי אנישיש, וואלט מען בעראפט זאגען, אז הייטמאן איז געווען דער יודישער פויער און לעטישען פּויערים־בונד. ער איז געווען דורכגעקגעפעלט מיט די פיהרער פון פּויערים־בונד. זייער בעל־יועץ, מעקלער, משרת און האר, זייער מלאך און שטן מסטרג. קיין איין ווילסמונגער מעשלום פון פּאליטישען און עקאנאמישען כאראקטער פלעגט אין פּויערים־בונד נישט ווערען אנגענומען אהן הייטמאנ'ען. און מ'דארף אפּגעבען הייטמאנ'ען גערעכטיגקייט: ער איז געווען דאס, וואס מ'רופט אן א פעהיגער מענש.

מיט א שעהנער פיגור, פּרעגענענדיגע אויגען, און די סאמע קרעפטיגע יאהרען, מיט א פּייערליכער ענערגיע, פּלעגט ער זיך ארומטראגען אין די ערשטע יאהרען פון לעטלאנד'ס ענטשטעהן איבער אלע אויסלאנדען, פערקנופּענדיג קאמערציעלע פערבינדונגען און פערמיטלענדיג צווישען די לעטישע רעגירונג קרייזען און דער אויסלענדישער פינאנציעלער וועלט. ער האט נעהאט נישט מעהר ווי א מיטעלשול־בילדונג, אבער געווען דורכגעטריבען אויף אלע געביטען. בעזונדער עטליכע שפּראכען און האט געלאזט שוטען „שטויב און די אויגען".

הייטמאן האט אין לעטלאנד געגרונדעט צוזאמען מיט די פּני פון פּויערים־בונד די בערוהמטע־געווארענע אקציען־געזעלשאפט „לאטוויא טראנזיט" און דעם נישט ווענינער בערוהמטען „אוניאן־באנק". דער „לאטוויאס טראנזיט" הויבט אן דערפון, וואס ער קויפט ביי דער רעגירונג א גרויסע פאָרשט פּלאקס און גראד נישט פאר א צוויי־וואלוועלען מקח — פערשטעהט — ער צאהלט נאך איבער א פּאר לאט אויף א מאל, אבער קויפען קויפט ער דאס אויף קרעדיט — אויף 6 און 9 חדשים. בעקומען דעם פּלאקס, פערקויפט מען עס תיכף און לאנדאן און אפשר גאר מיט א פּאר לאט אויפ'ן מאן חיוק, אבער פערשטעהט זיך פאר באר געלד, וואס ליגט אין די קעשענעם 6 און 9 חדשים פריי אהן פּראצענט. הויבט מען אן צו ארבייטען: צוקער — איז צוקער, פּראצענט — איז פּראצענט, אקציעס — איז אקציעס. אליז, וואס עס פאלט נאר אונטער אונטער די הענד. הייטמאן לעבט און אויסלאנד און און דער הויפּט־דירעקטאר פון „טראנזיט". פדי ער זאל האבען וואס מעהר חשיבות, בעשטימט מען איהם פאר א קאנסול, הגם קיין בעזונדערע דיפּלאמאטישע סכסוכים האט ער נישט צו ערלעדיגען.

אזוי פיהרט זיך עטליכע יאהר, ביז דער „לאטוויאס טראנזיט" הערט נישט אויף צו צאהלען און עס ווייזט זיך ארויס, אז די געלדער, וואס זיינען אפּגעלייזט געווארען פאר'ן פּלאקס פון דער רעגירונג, זיינען צעטיילט געווארען און פערשיידענע הענד און צורונגען.

אין לעטלענדישען סיים הויבט מען אן צו רעדען רכילות. דער אויסערן־מיניסטער האלט פאר גוטמוג צו בעטען דעם סקאנדאל הייטמאן ער זאל קומען קיין רינגא געבען ערקלערונגען. הייטמאן איילט זיך אבער נישט. הערט מען א ביסעל ברוגז און מ'חייסט איהם זיך אנגעבען און דעמיסיע. „אויב נאר דעמיסיע — איז מהיכא תיתא" — זאגט הייטמאן און שרייבט אן אזא פּאפּיר.

דערמיט האט זיך געענדיגט די קאריערע פון יודישען קאנסול און לעטלאנד.

קאמוניסטישע דעמאנסטראציע פאר דער תפיסה אויף גראנסקא

אלס פּראטעסט געגען נייעם ארעסט פון געח. דעפּוטאט לאנצוצקי

גרויסער טומעל אין דער תפיסה

(ב) די פּאליטישע ארעסטירטע אין דער תפיסה אויף גראנסקא האבען געהערנעלטען שבת איינגעארדענט א פּראטעסט־דעמאנסטראציע געגען דעם נייעם ארעסט פון געח. דעפּוטאט לאנצוצקי. די ארעסטירטע האבען געזונגען רעוואלוציאנערע לידער און געשריען: טויט פאר'ן דעם פּראוואקאטאר!

און די צעלען איז געווען א שרעקליכער טומעל, וואס האט אנגעהאלטען א שעהנע פאר שעה.

גלייכצייטיג איז פאר'ן בנין פון דער תפיסה פארגעקומען א צווייטע קאמוניסטישע דעמאנסטראציע. די פּאליציי האט צוטריבען די דעמאנסטראנטען און ארעסטירט איניגע פּערזאן.

דער טומעל אין תפיסה האט אבער אלץ נישט אויפגעהערט. עס איז ארויסגעקומען א פארשטעהער פון דער פּראקוראטור און פּאליציי, וועלכע האט בערוהיגט די ארעסטירטע.

און א געוויסער צייט ארום האט זיך פאר'ן בנין פון דער תפיסה ווידער פערזאמעלט א גרויסע יוגענדליכע קאמוניסטען, וועלכע זיינען אבער צוטריבען געווארען דורך דער פּאליציי.

• • •

(פ) נעכטען פיינאלט איז ארעסטירט געווארען דער קאמוניסט שיע פרויבע, אלעע 3. מאי 54. בעת דער רעוויזיע איז געפונען געווארען פיל קאמפּראמיטירענדע מאטעריאל. א חוץ פרויבע'ן זיינען ארעסטירט געווארען נאך איניגע קאמוניסטען, וועמענס נעמען עס ווערען געהאלטען בסוד.

די ארעסטען שטעהען און צוזאמענהאנג מיט דער מטינגקייט פון די קאמוניסטען צו פייערן און די נאהענטסטע טעג די „וואך פון די יוגענדליכע קאמוניסטען".

געמיינזאמער פּראיעקט פון רעכטע נ.פ.ר., לינקע פ.פ.ס און די אומאפּהענגיגע סאציאליסטען

(פ) נעכטען איז אין לאדז פארגעקומען א קאנפערענץ פון די רעכטע נ.פ.ר. און לינקע פ.פ.ס. עס איז ארום־גערעדט געווארען די פראגע וועגען פעראייניגען די צוויי גרופּירונגען.

און דער קאנפערענץ האבען זיך בעטייליגט מצד נ.פ.ר. דעפּ. מילאלאפּ און דער סעקרעטאר קולטשוק און מצד די לינקע פ.פ.ס. משומא און בייער. און דער בעראטונג האט זיך אויך בעטייליגט ד"ר איינגער פון די אומאפּהענגיגע.

די פּרטים פון דער בעראטונג ווערען געהאלטען בסוד.

אפּגעלעגט די אקציע פון די טעקסטיל־ארבייטער

וועגען א לוין־הוספה

(פ) אין משך פון דער פערגאנגענער וואך האבען די טעקסטיל־ארבייטער אפּגעהאלטען זעהר פיל פאבריקס־פערזאמלונגען, אויף וועלכע עס איז ארומגערעדט געווארען די פראגע וועגען דער לוין־אקציע.

די ארבייטער זיינען געקומען צום אויספיהר, אז צוליב דער שלעכטער קאניונקטור אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע, זאל די אקציע אפּגעלעגט ווערען ביז אקטאבער.

ווען איהר נעהמט אריבער די גאם,
מוסט מיט אפּענע אויגען; איהר קענט בלייבען
אן'אייביגער קאליקע, אדער גאר געפינען דעם טויט.
היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען.

לאדזשער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר געפינט זיך פון 6 ביז 7 אין אװענט.
ניט באשטעלטע מאנוסקריפטן װערן ניט צוריקגעשיקט.

„Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16 אדרעס:
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

דער הײנטיגער היסטא־רישער טאג אין פאריז.

הײנט מוטען זיך צונויף אין פאריז די פארשטעהער פון די גרעסטע מלוכות אין דער װעלט אונטערצושרײבן דעם קעלאג־אפמאך, לויט װעלכען עס װעלען אומעגליך געמאכט װערן מלחמות אין דער צוקונפט.

דאס איז באמת א היסטארישע דאטע, װאס װעט פארשריבען װערן אין דער געשיכטע פון אײראפע. אבער עס װאלט געװען מעהר װי נאיװ צו גלויבען, אז דער אפמאך װעט טאקע ברענגען די ישועות און נחמות, װי פיל מענשען שטעלען עס זיך פאר.

דער אמעריקאנער אפמאך װערט אנגעװיזען אויף װי װײט יעדע מלוכה האט דאס רעכט צו באװארענען זיך. דאס אלײן איז שוין איז א גאנץ גרויסער טאס גורם, אז דער אפמאך זאל קײן צו גרויסע װערט נישט האבען. דערצו נאך װערען אװעלכע צװײ גרויסע מלוכות, װי רוס־לאנד און כינא נישט צוגעלאזט צום אונטערשרײבען דעם אפמאך.

די אלע ביז איצטיגע פרובען אויפ'ן װעג פון אויסמײדען מלחמות צװישען די פעלקער האבען זיך נישט אײנגעגעבען.

דערצו האט ביז איצט נישט קײן סך געמאכט העלפען דער פעל־קער־בונד, װעמעס אויפגאבע איז דאך אײגענטליך נישט צו דערלאזען קײן מלחמות. דער פאקט פון לאקארנא און נאך װעניגער װעט דערין העלפען דער קעלאג־אפמאך פון אמעריקא.

עס שטעלט זיך אבער די פראגע: צו װאס האט אמעריקא געמאכט אזא פארשלאג אויב, ער װעט נישט האבען קײן ממשות'דיגע בעדײטונג אויסצומײדען מלחמות? דערויף װאלט מען געדארפט געבען א גאנצע רײה פאליטישע איבערזיכטען װעגען דעם גאנג פון דער אמעריקאנער פאליטיק און אנטװיקלונג, אז אמעריקא האט די אבזיכט צו באזיגען אײראפא אהן דירעקטע מלחמות! װײל אמעריקא װײסט, אז זי איז אלס מלוכה זעהר נישט פאפולער אין דער אײראפעאישער פאליטיק. מען רעכענט זיך מיט איהר נאר צוליב איהר שטארקײט און צוליב איהר רײכקײט, אבער נישט צוליב איהר פאליטישען אײנפלוס.

דער קעלאג־פאקט האט אויך די אבזיכט צו מאכען אמעריקא פאפולער אין דער אײראפעאישער פאליטישער װעלט, װײל דורך איהר פאקט, װעט זי אויסאיבען א גרויסען אײנפלוס אויף דער גאנצער אײראפעאישער פאליטיק.

אויף װי װײט אמעריקא'ס אבזיכט װעגען שלום װערט אנערקענט אין אמעריקא גופא, קען מען זעהן דערפון, װאס גראד בײם אבפאהרען פון קעלאג'ן נאך פאריז מיט זײן שלום־אבמאך אין טאש, זענען פארגעקו־מען גרויסע דעמאנסטראציעס געגען קעלאג'ס פאליטיק און געגען די אימ־פעריאליסטישע באשטרעבונגען פון אמעריקא און די דעמאנסטראנטען האבען געשריגען, אז מיט רעכט, אז אמעריקא זאל ליבער צוריקציהען איהרע ארמעען פון ניקאראגוא, װעלכע זי אונטערדריקט און זוכט צו באזעצען...

אמעריקא'ס שלום־פאקט איז א שעהנע פוזע צו שפילען זיך, אבער בשום אופן נישט קײן לעבעדיגער פאקטאר אין דער אײראפעאישער פאליטיק.

דער הײנטיגער היסטארישער טאג אין פאריז איז דעריבער נישט מעהר װי א װײטערער נישט־בעלונגענער פרוב אויפ'ן װעג פון דער פאצי־פיסטיק אין אײראפא.

ר. א.

אויפ'ן צפון־יריד אין װילנא

די שטאט און דער יריד. — די פײערליכע ערעפנונג. — יאגודקא שנײדט איבער די סטענגע. — דער הויפט־פאװיליאן אין די קיאסקען. — קיאסק פון װילנער יוד. רעד. „צײט". — דער טוטימער מאסף פון „ארט"...— די װארשאװער „מתנות" שװימען... — אימפאזאנטער אײנדרוק. — סך־הכל

פון מארק דװארזשעצקי

— װאוהין?

— אויפ'ן צפון־יריד!—

דאס איז געװארען דער קורטער, „גוט־מארגען־גוט יאהר" מיט װעלכען עס האבען זיך מיטגעטײלט די שטראמען מענשען, װאס האבען געלאפען שטום מיט א קינדערישער שמחה און א הײליג געלעכטער צו דער פײערליכער ערעפנונג פון צפון־יריד.

דער װילנער עולם איז אפגעװעהנט געװארען פאר די מלחמה יאהרען פון א פרײליכען געלעכטער, פון א גרעסערער שמחה, װעלכע זאל מיט זיך ארומכאפען א טײל בעפעלקערונג.

עקזיסטענץ, אינװאזיעס, פאגראמען און עקספעדיציעס האבען פארוואנדלט דעם לע־בען פון װילנער אײנװאױנער, ענטװיקעלט אומצופרידענהײט אין די פערשידענע פעלקער װאס בעװאױנען די שטאט.

און געװארען איז װילנא, די קריסט־ליכע װי די יודישע, אהן גרויסער פערערימעטער „מתנגד", אהן שמחה און דבקות, בײ װעמען ס'איז א טרויער תמיד אויסגעגאסען אויף זײן פארמעט־בלײכען פנים, און די מחשבות זענען פערזונקען אין אלטען, דורות'דיגען יחוס־אבות.

װילנער יחוס־אבות!... פיל בלוט האט עס שוין פערגאסען און פיל טײנ־בלוט פערשפאט עס נאך עד היום די פערשידע־נע „יורשים" פון גאון'ען און יאגיעלא'ן...

געפאלען איז געװארען די שטאט, די טויערען נישט געקאלכט אזש פון ערב דער מלחמה, די הײליגע װענט־פארמויערען האבען שוין געפוילט (דערהויפט אין די יודישע גאסען...) די גרעסטער פערלאזט און פערװאקסען.

מיט א שטילער פרײד האט די שטאט דעריבער אויפגענומען די צוזאגע בעפרײ־ונג, װעלכע האט זיך אנגעהויבען פאראײנען און אין דערגאנגען צו איהר הערבסטער שטאפעל, ערב די ערעפנונג פונ'ם צפון־יריד, װען די גאנצע שטאדט האט פשוט אנגעטאהן בגדי יום־טוב, און האט געשײנט װי א פערל מיט איהרע נײע ברוקען, פערפוצטע גערטנער און מיט בלומען בעצירטע גאסען און בנינים.

* * *

דער יריד האט זיך אויסגעשפרײט אין פראכטפולען גערטנער־קראנץ, צװישען די קרײז־בערג און דעם שלאס־בארג בײם ארענפאל פון דער הײליגער אין דער װיליע.

בײ א טויזענדער־קעפיגען עולם, אונ־טערן קלאנג פון ארקעסטרען און סירענען־סיגנאלען שנײדט איבער די סטענגע פון דעם יריד, פוילסודסקי'ס מוזיקע יאגוד־קא, פערטרעטענדיג איהר פאטער, װעל־כער איז נישט געװען אויף דער ערעפ־נונג.

דער באהן־מיניסטער קיהן, װעלכער רעפרעזענטירט די רעגירונג, בעגריסט די ארגאניזאטארען אין נאמען פון דער רעגירונג, אנװײזענדיג אויף דער בעדײ־טונג פונ'ם יריד נישט נאר פאר װילנא, נאר אויך פאר דער גאנצער פוילישער מלוכה.

מיטאג־צײט איז אײנגעארדענט גע־װארען א פײערליכער מאלצײט און „קלוב שלאכעטסקי" לכבוד די געסט פונ'ם יריד. האלב 8 אװענט איז פארגע־קומען א גאלא־פארשטעלונג אין „רע־דוטא", װעמענס גוט־צוזאמענגעשפיל־טער אנסאמבל, האט אויסגעפיהרט אונ־גע פון די עלטסטע פוילישע קאמעדיעס. די פײערונגען האבען זיך געשלאסען מיט א רויט, װעלכער איז פארגעקומען שױן ארום חצות הליל.

עס װערען נאך עטװאס פערר־געניגע־נען, אויטא־ראײדען און נאך אנדערע טײלען פון דער פײערליכער פראגראם, צום סוף פון װעלכער ס'װעט קומען די שלו־סונג פונ'ם יריד דעם 9/IX דורכ'ן פרעזידענט מאשטשיצקי.

* * *

דער אײנגעמוילטער האנדעלס־יריד בע־שטעהט פון בערך 50—60 פאװיליאנען און קיאסקען, װעלכע קאנצענטרירען זיך ארום פרעכטיגען הויפט־פאװיליאן.

עס איז אין זײ פערטרעטען די פויל־שע אינדוסטריע לויט פאלגענדע אפטײ־לונגען: מעטאלורגיע, לאנדװירטשאפט־ליכע מאשינען, עלעקטראטעכנישע מכשי־רים, טעקסטיל־ און אינדוסטריע־אויס־ארבײטונגען, גומי־פראדוקציע, כעמישע אינדוסטריע, דראגעריע און קאסמעטיק, פאפיר, קאנפעקציאן און שור־װארג, און מאטאבילען, מכשירים פאר הויז־װירט־שאפט, ספארט, יאגד א. אז. װ. א. אז.װ.

דאס רוב זענען די עקספאנאטען פון װילנער געביט. עס פעהלען אבער אויך נישט פון אנדערע קאנטען. ס'בעטײלי־גען זיך אויך פארשטעהער פון אויסלענ־דישע פירמעס (רוגע, פראג א. א.)

פון לאדזער פירמעס מערקען זיך די עקספאנאטען פון י. בלאװאט, אײזערט און שװײקערט, ק. בוללע, פירמע „גאס־פאראזש" א. א.

א גרויסען ערפאלג האט דער און א יודיש־אריענטאלישען סטיל אויסגעבוי־טער קיאסק פון דער װילנער ציוניס־טישער צײטונג „צײט", װעלכער האט אפילו ארויסגעלאזען א ספעציעלע אויס־גאבע לכבוד דעם צפון־יריד.

און ערשטען טאג פון יריד איז די הײ־גע צײטונג „צײט" געװעזען דער אמת'־צוגער קיאסק, װעלכער האט געטראגען אויף זיך א יודישען אויפשריפט, צומאר גענס און אויך צוגעקומען. דער אויפ־שריפט פונ'ם קיאסק פון דער פאך־שול „ארט".

מיט „ארט" איז אונערװארט פארגע־קומען א... טראגי־קאמישע טעות.

ס'האט זיך, נעמליך, ארויסגעװיזען, דאס דער קיאסק איז אויסגעמאלט און בלױ־װײס. דער ענמת נפש פון דער לוי־טונג איז געװען נישט צו ארויסערטראג־נען. אויף מארגען איז צוגעקומען שוין פון דער בלוי־װײסער בעפארבונג...

פון דער בלוי־װײסער בעפארבונג...

אט דאס הײסט מוטיג געקעמפט!...

* * *

אימפאזאנט קוקט אויס די אויס־שטעלונג און די אװענד־שעה'ן זי בארט זיך אונגאנצען אין טויזענדער פײערן פון איהר אבגעלוסקען מויער אננעפאנ־גען, בוי די לעצטע װוינקעלער פון גאר־טען.

קונא, קאנצערטען, מענאזשעריען, „פו־לופס" - ראדיא, דאס אלץ טראגט ארײן שפרודעלדונגען לעבען און דער אויסשטע־לונג און דער עולם שװעבט צװישען די מוזיקאליש שרײענדע, און מיט ראדיא בעלויבענדע קיאסקען, װי און עפעס א מעשה פון „טויזענד און אײן נאכט".

און מוטען נארמען שלאגט א פרעכ־טיגער פאנטאז, און װעלכע ס'בײטען זיך די פערשידענסטע פאנטאסטישע פארבען, דורך ספעציעל געװארפענע פראזשעקטארען.

און א קלײנער סאזשעלקע שװימען צװײ שװאנען, א מתנה פאר װילנא פון װארשאװער מאגיסטראט, און און בע־זונדערע באסײנען שװימען ארום אויס־טערגעװענליכע עקזאטישע פון פער־שידענע מינים פיש, אויף װעלכע ס'װאר־פען געװארפענע פראזשעקטארען בכדי דער עולם זאל זײ בעסער קענען בע־טראכטען און מוטען דער נאכט.

געלונגען איז דער סטילען־סונטען אויף דעם צפון־יריד. ערנסטער, אומטל־יענישער רענעסאנס פון בערנארדינער בנין, פשטות פון מאדערניסטיש געבוי־טען הויפט־פאװיליאן, און שטײג־גאר־טען־לאנדשאפט פון בארג טמר און בלי־טען, דאס אלץ שאפט אומ גלײכצײטיגע הארמאניע פון א שעהנעם פארבען און שטריכען־סונטען.

דער װילנער עולם גלויבט זיך אלײן נישט, אז ער זעהט עס אלץ אויף דער מאהר.

די אנגעפאהרענע געסט שעפטשען בעגײסטערט פילסודסקי'ס װערטער: „mile wilno" זײ מײנען אז אזוי האט עס שטענדיג אויסגעזעהן.

* * *

דער סך־הכל. דער צפון־יריד האט ארײנגעטראגען אין װילנא א נײעם מאלאסאלען לעבענס־אימפולס.

און פאליטישער הינזיכט האט זיך אײנגעגעבען די ארגאניזאטארען אונ־טערצושטרײכען נאך אמאל די פויליש־קײט פון װילנא.

און עקאנאמישער הינזיכט װעט עס ארײנברענגען א בעלעבונג און װילנער אינדוסטריע און האנדעל.

נישט געשטאנען אויף דער געהערונגה חויך און די יודישע נײעלשאפט, װעלכע האט און א גרויסער מאס פערנאכלעס סונט די אויסשטעלונג און פערלוירען (כאטש די יודישע אויסשטעלער שטע־לען מיט זיך פאר 40% פונ'ם יריד) די מעגליכקײט אונטערצושטרײכען נאך אמאל דעם יודישען כאראקטער פון װיל־נא. נאר דאס װעט זײן א גוט רבי־נעלה פאר'ן װילנער יודישען עולם אויפ'ן קו־מענדען צװײטען צפון־יריד.

דער בעריכט פון דער „היצעם"־דעלעגאציע

װעגען די לעבענס־בעדינגונגען אין די יודישע ישובים אין דרום־אמעריקא און די אימיגראציע־מעגליכקײטען

בערלין (יט"א) די דעלעגאציע פון „היאס" - יקא־עמיגדירעקט", װאס האט בעזוכט די דרום־אמעריקאנישע לענדער, האט און איהר בעריכט אנגעװיזען אויף דער װיכטיגקײט פון צושטעלען גענויע ידיעות װעגען די לעבענס־בעדינ־גונגען און פרנסה־מעגליכקײטען און די דרום־אמעריקאנישע לענדער.

און די לעצטע יאהרען למשל, איז און מזרח־אײראפא און בעזונדערס און פוילען פערשפרײט די מײנונג, דאס און ארגענטינא זענען פאראן נאר קלײ־נע מעגליכקײטען זיך אײנצוארדנען. װיה קליך, די אינדוסטריע פון לאנד האט פארלויפיג בעגרענצטע מעגליכקײטען; אבער דוקא דערפאר האט די ענטװיק־לונג פון מלאכה און קלײן־אינדוסטריע גאנץ ברײטע פערספעקטיװען. מען קען זיך שוין איצט ערדויפען אויף א רײה צװײגען פון דער קלײן־אינדוסטריע װאס זענען אײנגעפיהרט געװארען הויפטזעכ־ליך דורך פוילישע, טײלװײז דורך בע־סאראבישע און רוסישע יודען. אזוי, למשל, איז די מעבעל־אינדוסטריע, שטריקערײ, קאנפעקציע, שפיגעל, רהמען און ביורא־ארטיקלען א. א. אײנגעפירט געװארען אויסשליסליך דורך יודען און געפינען זיך הויפטזעכליך און יודישע הענד.

עס איז פאראן נאך א גאנצע רײה אנדערע צװײגען פון דער קלײן־אינדוס־טריע, װעלכע קאנען און ארגענטינא אײנ געפיהרט װערען דורך יודען, װי למשל, גאלה און זילבער־שמידערײ, קלײנאײזען־פראדוקציעס װי אויך פערשידענע גא־לאנטעריע־ סחורות. עס איז װיכטיג אונטערצושטרײכען, דאס פאר בעלי־מלאכות פון אלע פאכען, פאר קװאליפי־צירטע ארבײטער, לאנדארבײטער און אפילו פאר שװארץ־ארבײטער איז און דרום־אמעריקא פאראן א ברײט פעלד. װאס איז שייך די ארבײטס־לוינען דארף פעסטגעשטעלט װערען, דאס די שװארץ־ארבײטער פערדינען פון 3½ שװארץ־ארבײטער פערדינען פון 3½ פעזא און 42 אמעריקאנער סענט); א לאנד־ארבײטער, בעת דער „קאמעטשע" (שניט־צײט) פערדינט בין 9 פעזאס א טאג אויף אלעם פערטיגן; בעלי מלאכות פון 6 בין 9 פעזאס א טאג און אײניגע קװאליפיצירטע ארבײטער אפילו ביז 15 פעזאס א טאג. װאס איז נוגע סוחרים קאנען זײ און אויך און ארגענטינא פערנע־מען זיך מיט די זעלבע געשעפטען, װאס און דער אלטער הײם אויב זײ ברענגען נאר מיט זיך א געװיסען קאפיטאל. מענ־שען מיט אונבעשטימטע פראפעסיעס ארער פון פרײען בערוף — האבען דארט נישט קײן מעגליכקײט זיך אײנצוארד־נען.

די לעבענס־קאסטען און ארגענטינא זענען אומגעפעהר פאלגענדע: און בוע־נאס־אײרעס זענען פאר אנ'אונפערהײר־ראטען מענשען גילטיג פון 100 ביז 150 פעזאס א חודש; פאר א פאמיליען־מענ־שען (א פאר־פאלק און צװײ קינדער)— פון 160 ביז 185 פעזאס א חודש. אויף דער פראװינץ — אנ'ערך 25% װעני־גער.

די אויפנאמס־פעהיגקײט פון די דרום אמעריקאנישע לענדער קען נישט אויס־געדריקט װערען און אבסאלוטע ציפערן, זי איז זעהר גרויס, אבער נאר פאר די אויסגערעכענטע קאטעגאריעס אימי־גראנטען.

דער יודישער ישוב און ארגענטינא אלײן איז דער בעװײז פאר די מעגליכ־קײטען, װאס דאס לאנד פערמאגט. דער איבער 200 טויזענד קעפיגער ישוב, װאל לעה האט אויסגעטײלט פון זיך 35 טוי־זענד פערזאן, װאס לעבען נאר פון ערד־ארבײט, האט געשאפען א רײה אונסטי־טוציעס פון װירטשאפטליכען און קול־טורעלען כאראקטער, װעלכע בעװײזען, װי גוט (און משך פון 30־40 יאהר) דאס ארגענטינער יודענטום איז געקומען צום אינצפינגען װאוילשטאנד.

דער בראזילאנער ישוב (30 טויזענד יודען) און דער אורוגװאיער (5 טוי־זענד) זענען נאך פיל יונגער פון דעם ארגענטינישען. אבער בײם אויפבוי פון יודישען לעבען, בעזונדערס און בראזי־ליען, װערען שוין אויסגענוצט די ערפאה־רונגען פון ארגענטינא. מען קאן האפען, אז און בראזיליען, װאס איז אומגעהויער רײך און נאטורליכע אוצרות װעט און דער נאהענטסטער צוקונפט, די ענט־װיקלונג בכלל און פון דעם יודישען ישוב בפרט געהען מיט א נאך שנעלערן טעמ־פא װי און ארגענטינא. עס איז א װיכ־טיגע אויפגאבע — װערט געזאגט און בעריכט — אפצוקלײבען און צוגרײטען די פאסיגע עלעמענטען פאר די דאזיגע לענדער און דאן װעלען צעהנדליגער טויזענדער יודען קאנען יאהר־יעהרליך אײנװאנדערן און די דרום־אמעריקאני־שע לענדער. די דאזיגע עמיגראציע װאלט געװען נישט נאר א רעטונג פאר די עמיגראנטען, װעלכע האבען פערלוי־רען זײער עקזיסטענץ - מעגליכקײט און זײערע אלטע הײמען, נאר דאס װאלט געבראכט פיל נוצען אויך די יודישע ישובים און דרום־אמעריקא, װעמענס װײטערדיגע ענטװיקלונג איז שטארק אפ העננגט דערפון, צי עס װעט קומען א נײער שטארקער צופלוס פון געזונדע יודישע פראדוקטיװע עלעמענטען, אדער זײ װעלען בלײבען אנגעװיזען אויף זיך אלײן און'ם װײטערדיגען בוי פון זײער נאציאנאלען לעבען.

קופאן № 158
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי־קאנסול פון אונזער רעדאקציע.
גילטיג הײנט, מאנטאג, דעם 27. אויגוסט פון 8—9 אװ.

יוד געװאונען די דײטשע טעניס־מײסטערשאפט.

האמבורג, (יט"א) בעת די טעניס־מײסטערשאפטען אין דײטשלאנד, װאס זענען אין משך פון די לעצטע טעג פארגעקומען אין האמבורג האט דעם טיטול פון דײטשען טעניס־מײסטער צו־װארבען דער בערלינער יודישער מײמעמיקער פרען.

יודישע זיגער אויף דער אלימפיאדע

בודאפעשט. (י. ט. א.) װי עס טײלען מיט די אונגארישע צײטונגען, האט דעם ערשטען פריז פאר'ן בעסטען װערק װעגען די אלימפיאדע שפילען בע־קומען דער יודישער גימנאזיאל־לעהרער ד"ר פראנץ מעזע פון אונגארן. אויך דער זיגער אין די אלימפישע פעכט־שפילען עלילע פעטשאװער איז אן'אונ־גארישער יוד.

ערקלערונג פון שטעל־פערטרעטער פון נציב־העליון

װעגען דער פאדערונג אײנצופיהרען א פארלא־מענטארישער רעגירונג אין עבר־הירדן.

די אונצופרידענהײט פון די אראבישע נאציאנאליסטישע קרײזען.

ירושלים. (יט"א) דער שטעל־פער־טרעטער פון נציב־העליון האט אויסגע־דריקט זײן פערװאונדערונג דערפיר, דאס געװיסע קרײזען פון דער רעגירונג פון עבר־הירדן זאגען נישט צופרידען מיט זײן ענטפער אויפ'ן מעמראנדום װאס איז פארגעלעגט געװארען דורכ'ן אראבישען פיהרער חסין אלטוראגנע. אויפ'ן סמך פון די בעשלוסען פון דער קאנפערענץ פון די אראבישע נאציאנא־ליסטישע פיהרער, װאס איז אפגעהאל־טען געװארען אין אומאן. דער שטעל־פערטרעטער פון נציב־העליון שטעהט אויפ'ן שטאנדפונקט, דאס עס איז נישט מעגליך צו שאפען אין עבר־הירדן א רעפרעזענטאטיװען דאס אנטײל פון די מיניסטערען. די פאזיציע אין עבר־הירדן דארף אונטערשטיצען די רעגירונג פון עמיר אבדולאה. א פארלא־מענטארישע רעגירונג װעט קענען גע־שאפען װערען ערשט דאן, װי עס װע־לען רײף װערען די בעדינגונגען אין לאנד און די רעגירונג װעט קענען נע־מען אויף זיך די פולע פעראנטװארט־ליכקײט.

די אראבישע עקזעקוטיװע אין ארץ־ישראל האט איבערגעגעבען ח' לוק א מעמאראנדום, אין װעלכען זי אונטער־שטיצט די פאדערונגען פון די עבר־הירדן נאציאנאליסטען.

א יודישער פארשטעהער אין דער אינטערנאציאנאלער סטודענטישער זעלבסט־הילף ארגאניזאציע

פאריז, (י.ט.א.) אין דער עקזעקו־טיװע פון דער אינטערנאציאנאל סטו־דענטישער זעלבסט־הילף־ארגאניזאציע (י.ס.ס.), װאס האט אפגעהאלטען איהר צוזאמענפאהר אין פאריז, איז אויך אויס־געװעהלט געװארען אלס פארשטעהער פון די יודישע סטודענטען דער סעקרע־טאר פון װעלט־פערבאנד פון די יודישע סטודענטען ח' לעא שטײניג.

די וואלאריזאציע פון היפאטעק-חובות

יורידישע נאטיצען

פון מאגיסטער ז. שטרויך

די פראגע פון וואלאריזירען די היפאטעק-חובות בילדעט נאך בזם היינטיגען טאג א זעהר שווער און אקטועל פראבלעם סיי פון יורידישען, סיי פון ווירטשאפטליכען שטאנדפונקט. עס איז דא נישט אונזער איינגאבע צו בעהאנדלען די ווירטשאפטליכע פראגען פון דער וואלאריזאציע, מיר וועלען זיך דעריבער אפשטעלען נאר אויף דער יורידישער זייט פון דער זאך.

קודם כל א קליינע אויפקלערונג:

דאס פערפליכטענדע געזעץ גיט נישט אן קיין איינהייטליכע סטאוקע ביים וואלאריזירען די היפאטעק-חובות. דער געזעצגעבער נעהמט אין בעטראכט א גאנצע רייה מאמענטען, וועלכע בעגרינדען די אנווענדונג פון א העכערע אדער נידריגערע סטאוקע: ער רעכענט זיך סיי מיט דעם כאראקטער פון חוב, סיי מיט דעם טערמין פון זיין ענטשטעהונג, סיי מיט דער רענטאבעליטעט פון דעם אונבעוועגליכען גוט, וואס דארף אבצאהלען דעם היפאטעק-חוב.

אט טאקע דער לעצטער אומשטאנד, האט בעוואויגען דעם געזעצגעבער איינצופיהרען א שטענדיגע אונטערשיידונג צווישען צוויי אונבעוועגליכע גיטער (הבית): צווישען די הייזער, וועלכע אונטערליגען דעם געזעץ פון לאקאטארען-שוץ און די הייזער, וועלכע אונטערליגען נישט דעם דערמאהנטען געזעץ. עס געהט נעמליך דערין, אז דאס לאקאטארען-שוץ-געזעץ האט בעשרענקט די איינקונפטען פון הויז, אזוי אז ער איז נישט אימשטאנד אפצוצאהלען פון זיינע היינטיגע הכנסות די סטאוקע, וועלכע ער וואלט בעקאנט צאהלען, ווען ער אונטערליגט נישט דעם געזעץ. עס שאפען זיך דעריבער, ווי מיר האבען געזאגט, צוויי קאטעגאריעס פון הייזער, אויף וועלכע שטעהען היפאטעק-חובות. הייזער וואס אונטערליגען נישט דעם לאקאטארען-שוץ-געזעץ בעצאהלען זעלבסטפערשטענדליך א העכערע סטאוקע.

עס דערהויבט זיך דעריבער קודם כל די פראגע, וועלכע הייזער אונטערליגען דעם לאקאטארען-שוץ-געזעץ, דאס הייסט, וועלכע הייזער אונטערליגען נישט דעם לאקאטארען-שוץ-געזעץ. דא איז נויטיג צו וויסען:

אויפ'ן שטח פון געוועזענעם רוסישען געביט — הייזער, וועלכע זיינען פערענדיגט געווארען נאכ'ן 1-טען יולי 1919. אויפ'ן שטח פון דעם געוועזענעם עסטרייכישען געביט — הייזער, וואס די בוי-ערלויבניש פאר זיי איז געגעבען נאכ'ן 27. יאנואר 1917 [illegible] די הייזער, פאר וועלכע עס זיינען געגעבען געווארען בוי-ערלויבני[illegible] אפילו פאר'ן 27 יאנואר 1917, אבער זיי זיינען בעוואוינט געווארען [illegible] אריינגעהן אין קראפט פון דעם [illegible] וועגען לאקאטארען-שוץ אין וויל[illegible]קאנט. הייזער און וואוינונגען, [illegible] זיינען פערענדיגט אדער גרינד[illegible] אויסרעמאנטירט געווארען נאכ'ן [illegible] פון דער מלחמה אין יאהר 1914 [illegible] אפגעזעהען דערפון: געבוידעס [illegible] אויפ'ן שטח פון באהן-סטאציעס, געוועזענע מיליטערישע און קאמונאלע געבוידעס ווי אויך האטעלען, פענסיאנאטען, געבוידעס, וועלכע זיינען פערנומען פאר באנק, טויש-קאנטארען, פערוואלטונגס-אונטערנעהמונגען און דינסטליכע וואוינונגען.

זעלבסטפערשטענדליך, אז אין דעם פרט פון אונטערליגען, אדער נישט-אונטערליגען דעם לאקאטארען-שוץ-געזעץ זיינען מעגליך פערשידענע קאמפליקאציעס, אזוי צום בייאשפיל איז מעגליך, אז א טייל פון הויז אונטערליגט דעם לאקאטארען-שוץ-געזעץ, א צווייטער טייל דאגעגען—אונטערליגט נישט. (גאנץ אפט טרעפט זיך עס ביי א איינהייטליכען קאמפלעקס פון הייזער). מען מוז דעריבער בעטראכטען אויפ'ן סמך פון א גאנצע רייה אורטיילען פון העכסטען געריכט, אז אין אזעלכע פעלען איז מאסגעבענד די פעסטשטעלונג פון וועלכען טייל הויז עס פליסט די גרעסערע הויפט-הכנסה פונ'ם הויז, אויב די דאזיגע גרעסערע הויפט-הכנסה פליסט פון דעם טייל, וואס אונטערליגט דעם לאקאטארען-שוץ-געזעץ, ווערט אנגעווענדעט די נידריגערע סטאוקע, אין געגנפאל—די העכערע.

נאך א בעמערקונג: כדי פעסטצושטעלען די גרעסערע הויפט-הכנסה, מוז גענומען ווערען אין בעטראכט א לאנגער צייט-פעריאד, כדי די פעסטשטעלונג זאל נישט זיין קיין צופעליגע; דאגעגען אויב עס געהט וועגען מאמענט פון אונטערליגען דעם לאקאטארען-שוץ-געזעץ, איז מאסגעבענד דער טערמין פון 21. מאי 1924 (ד. ה. צי איז דאס הויז אין דעם טערמין אונטערליגען דעם געזעץ אדער נישט)—

יעצט א גאנצע רייה אנדערע מאמענטען, וועלכע האבען א ערשטקלאסיגע בעדייטונג ביי דער אנווענדונג פון דער אדער יענער וואלאריזאציאנס-פראצענט. אלוף ראשית כל—דאס ארט, ווי דאס הויז געפינט זיך, די טעריטאריאלע לאגע. דאס געזעץ אונטערשיידעט מיט רעכט דריי טעריטאריאלע סעקטארען אין פוילען ארויסגעהענדיג פון שטאנדפונקט, אז די ווערט פון המוצר איז אין די דאזיגע סעקטארען פערשידענארטיג, אזוי צ. ב., לעזען מיר אין די מאטיוון פון געזעץ, איז אין קאנגרעס-פוילען די ווערט פון הייזער אין פערגלייך מיט דעם מצב פון פאר דער מלחמה נישט געפאלען אזוי פיל, ווי אויף די קרעסען, ווי די מלחמה-אפעראציעס האבען אנגעמאכט זעהר גרויסע שאדענס.

א זעהר גרויסע בעדייטונג האט למשל אין בעצוג צו קליין-פוילען (גאליציען) דער אומשטאנד פון דער אויפנאהמס-ווייז הויכער היפאטעקען-בעלאסטונג פון די איינצעלנע הייזער. אזוי, אז אויב עס וואלט אנגעווענדעט געווארען א הויכע סטאוקע, וואלט זיך אנגעהויבען א האנדעל מיט הייזער, וועלכע וואלט דערנידריגט שטארק זייער ווערט און נישט געגעבען די בעלי-חובות די מעגליכקייט אפצוצאהלען זייער חוב. צו די אלע מאטיוון האבען געפיהרט צו דער פעסטשטעלונג פון די סטאוקעס, וועלכע מיר געבען דא אן. קודם כל מוז אבער דער לעזער זיך בעקענען מיט דער גרונד-טאבעלע, לויט וועלכער די סטאוקע ווערט בערעכענט. די טאבעלע גיט אן אין זלאטעס דעם ווערט פון היפאטעק-חוב אפהענגיג פון דער צייט פון זיין ענטשטעהונג.

אין דער צייט	אין זלאטעס בעטראפט: [illegible]	[illegible]
ביז דעם 1.VIII.1914	2.66	1.23
פון 1.VIII.1914 אין II האלביאהר 1914	2.50	1.18
אין I " 1915	2.27	1.11
" II " 1915	2.00	1.09
" I " 1916	2.00	0.95
" II " 1916	2.00	0.92
" I קווארטאל 1917	2.00	0.87
" II " "	2.00	0.87
" III " "	1.82	0.83
" IV " "	1.67	0.83
" I " 1918	1.67	0.83
" II " "	1.43	0.83

ווי אזוי ווערט אנגעווענדעט די אנגעגעבענע טאבעלע?

דא מוזען מיר זיך אומקעהרען צו די פערשידענע גרופען, וועגען וועלכע מיר האבען אויבען דערמאהנט. אלוף די ערשטע גרופע פון הייזער, וואס אונטערליגען דעם לאקאטארען-שוץ-געזעץ—אדער בענוצענדיג זיך מיט די ווערטער פון געזעץ: „היפאטעק-חובות, וואס זענען פערזיכערט אויף הייזער, וועלכע ציהען זייער נארמאלע הויפט-הכנסה פון מיעט-געלד, אויב דאס מיעט-געלד איז בעגרענעצט דורך דעם לאקאטארען-שוץ-געזעץ; דא קומען אין בעטראכט פאלגענדע סטאוקעס:

א) הייזער אין דער ווארשאווער, לאדזער, קעלצער, לובלינער און ביאליסטאקער וואיעוואדזטווא מיט אויסנאהמען פון גראדנער און וואלקאוויסקער פאוויאטען, צאהלען 25% פון דער סומע, וועלכע מאכט אויס לויט דער אנגעגעבענער טאבעלע.

ב) אין גראדנער און וואלקאוויסקער פאוויאטען, ווילנער קאנט ווי אויך אין וואהלינער, פאלעסיער, נאוואגראדער און קראקאווער וואיעוואדזטווא, טשעשינער טייל פון דער שלעזישער וואיעוואדזטווא און א גאנצע רייה נאהענטע פאוויאטען—20% פון דער סומע, וואס קומט אויס לויט דער אויבענדערמאנטער טאבעלע.

ג) אויף דעם איבעריגען שטח פון פוילען (א טייל פון לעמבערגער וואיעוואדזטווא, ווי אויך די וואיעוואדזטוועס: פאזנער, פאמערן, סטאניסלאווער, טארנאפאלער, שלעזיען א. א. וו.)— 15% פון דער סומע, וואס קומט אויס לויט דער אויבענדערמאנטער טאבעלע.

אנדערש, זעלבסטפערשטענדליך ווערען בערעכענט די היפאטעקען פון דער צווייטער קאטעגאריע אויף הייזער, וועלכע אונטערליגען נישט דעם לאקאטארען-שוץ-געזעץ — אבער וועגען דעם אין נאהענטסטען ארטיקעל.

—=0=—

געשלאסען די קאנפערענץ פון דער אגודה-יוגענד אין בערלין.

בערלין. (י. ט. א.) די לעצטע זיצונג פון דער קאנפערענץ פון דער אגודה-יוגענד אין בערלין איז פארגעקומען אין דער אנוועזענהייט פון וויצע-פרעזידענט פון דער וועלט-ארגאניזאציע „אגודת-ישראל“ הרב ד"ר מונק. די קאנפערענץ האט בעשלאסען אנצונעמען אין פרינציפיעלען פראדוקטיווען יוגענד-פערבאנד די ארגאניזאציע „צעירי אגודת ישראל“ און „פועלי אגודת ישראל“ אין פוילען ווי אויך די „צעירי אגודת-ישראל“ אין לעטלאנד. דערביי איז אנערקענט געווארען די פוילישע „צעירי אגודת ישראל“ 4 מאנדאטען אין דער עקזעקוטיווע, די לעטלענדישע—1 מאנדאט און די „פועלי אגודת ישראל“ אין פוילען—2 מאנדאטען. די „פועלי אגודת ישראל“ וועלען בעניצען פון אויטאנאמיע און סאציאלע ארגאנען. עס זיינען אויך איינשטימיג אנגענומען געווארען אין וועלט-פערבאנד די פראדוקטיווע יוגענד-ארגאניזאציעס אין ארץ-ישראל און אמעריקא.

די קאנפערענץ האט אויסגעוועהלט א קולטור-קאמיסיע, וואס וועט ארבייטען אונטער דער לייטונג פון רבנישען ראט פון „אגודת-ישראל“. די קאנפערענץ האט צווישען אנדערן אנגענומען א רעזאלוציע, אין וועלכער עס ווערט געזאגט, דאס קיין שום וועלט-פערבאנד פון דער יודישער יוגענד, קען זיך נישט אזוי אנרופען אויב עס געהערט צו איהם נישט די יודישע פראדוקטיווע יוגענד און דעריבער ווערט געפאדערט פון וועלט-פערבאנד פון דער יודישער יוגענד, וואס האט איצט אפגעהאלטען זיין קאנגרעס אין שטראסבורג. ער זאל ענדערן זיין נאמען.

ווען איהר געהט אריבער די גאס,

קוקט מיט אפענע אויגען; איהר קענט בלייבען אנ'איינציגער קאליקע, אדער גאר געפינען דעם טויט'

היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען!

דעם דייטשען קייזער'ס שוואגער

וועגען זיין לעבען און זיינע ליבעס

אלעקסאנדער זובקאוו, וועלכער האט זיך פערליבט אין עקס-קייזער'ס שוועסטער, און וועלכער איז שוין ארויסגעטריבען געווארען נישט פון איין אייראפעאיש לאנד, האט די טעג זיך ווידער געלאזט הערען דורך א בוך מיט'ן נאמען „מיין לעבען און ליבען“.

און דער בעשרייבונג זעהט מען ווי אזוי דער יוגענדפולער זובקאוו האט געפאנגען דאס הארץ פון דער עלטערער פרינצעסין שאומבורג ליפפע, און מען לעזט וועגען יוגענדליכע העלדישע אוואנטורעס, וועלכע שטייגען אויבער מאנכע פון דער צייט פון דער רוסישער רעוואלוציע.

זיין קינדהייט האט ער פערבראכט אויף א רוסישע אומעניע און זיינע ערציהער האבען געפונען פאר נויטיג איהם צו לערנען ענגליש, פראנצויזיש און דייטש איידער ער האט רוסיש געלערנט. זיין שטורמישע נאטור האט זיך ארויסגעצייגט גאנץ פריה. ער האט זיך פון עפעס א דאמע אין פריהער יוגענד אויסגעלערנט צו נעמען קאקאאין, זיין מוטער א שוועדישע דאמע, האט פון איהם געהאט זעהר פיל אנגסטליכע מאמענטען. ער פלעגט אפטמאל ווילדע מעשים, קלעטערען אויף דעכער א.א.וו.

בעת דער רוסישער רעוואלוציע האט ער געשפילט א דונקעלע ראלע. צי ער איז געווען א קאנטר-רעוואלוציאנער, איז פון זיין בעשרייבונג נישט קלאר, אבער אז די טשעקא האט איהם נישט איינמאל געוואלט הינריכטען, דאס ערקלערט ער בפירוש.

זיין געשייטקייט און געשיקטקייט האבען איהם געהאלפען זיך ארויסצוראטעווען פון דער טויט-סכנה, וועלכע האט איבער זיין קאפ געלויערט. ער איז אוועק נאך זיין מוטער'ס געבורטס-לאנד, שוועדען. דארט האט ער זיך פערליבט אין א געוויסער שעהנהייט און האט פאר א צייט געלעבט פון זיין ליבע, און מיט זיין ליבסטע. די פאליציי האט אבער געפונען פאר נויטיג איהם משלח צו זיין. פון דארט איז ער אוועק נאך צאפאאט און מאנטע קארלא.

דער לעבע-יונג האט אין מאנטע קארלא געפונען דעם ריכטיגען באדען. ער האט זיך ארייגגעלאזט אין שפילען אויף דער רולעטקע... וואו ער האט גענומען געלד צום שפילען? — איז ווידער א סוד. די איינציגע ערקלערונג קאן נאר זיין, אז זיין צויבער איבער פרויען האט איהם אויך געבראכט די פינאנציעלע מעגליכקייט צו פרובירען מזל ביי דער רולעטקע.

אבער ווי ראמאנטיש קלינגט דער סוף זייגער. אין מאנטע קארלא, האבענדיג פערלוירען אודאי א היבש ביסעל געלד (און דערמיט אויך דאס הארץ פון איינע אדער פיל געליבטע), האט ער ווידער געמוזט נעמען דעם וועג, און... איז אפגעפאהרען אלס מאטראז אויף א פינישע שיף.

ער געפינט זיך אבער באלד ערגעץ אלס משרת אין א מארסעלער האטעל, און פערדינט עטוואס „עקסטרא“, נעמענדיג נייע אנקומער צו אנקוקען דעם נאכט-לעבען פון יענעם פארט. דאך איז ער גאר גיך געצוואונגען ווידער אפצופאהרען נאך שוועדען — וואו ער מוז ווידער נעמען דעם דרך — דאס מאל נאך דייטשלאנד.

זיינע אלע חלומות און אילוזיעס צורינען. זובקאוו געפינט זיך אהן א גראשען און מאש. ער מוז פערדינען אויף א לעבען, און ער נעמט זיך צו וואס עס מאכט זיך. ער ווערט א משרת אין א קיך, א טעלער-וואשער. אבער אין דייטשלאנד האט איהם זיין מזל שטארק א שמייכעל געטון. זיינע א קרוב אין באנן האט איהם איינמאל איינגעלאדען צו טיי, און דארט... זיין בעקאנטשאפט מיט פרינצעסין וויקטאריא, דעם עקס-קייזער'ס שוועסטער.

די בעקאנטשאפט, וועלכע האט לכתחילה זיך אויסגעדריקט אין רחמנות מצד דער פרינצעסין צו דעם געפאלענעם אוואנטוריסט און ראמאנטישען רוסישען בחור, האט זיך גיך פערוואנדעלט אין ערנסטער ליבע. זובקאוו בעצייכענט זיין ערשטע בעגעגנונג מיט דער פרינצעסין אלס „דער פאטאלער טיי“. אבער צו געווינען די הארציגע ליבע פון א פרינצעסין, וואס ער האט, אפשר, קיינמאל נישט גע'חלומ'ט, איז געווארען א רעאליטעט.

פון אנהויב האט זובקאוו זי פערגעטערט. ער פלעגט פאלען אויף די קניה, פלעגט קושען איהרע איידעלע צארטע הענד, און ווארטען זיינע מת-שבות איהר וועזען. די קורצע צייט, וואס ער האט פערבראכט מיט דער פרינצעסין בעצייכענט ער אלס צויבער-מעשה'לע. הגם דער דייטשער אדעל איז, ווי בעוואוסט, מלא חמה געווען אויפ'ן עקס-קייזער'ס שוועסטער, וועלכע האט זיך אזוי ערנידריגט.

זיין הייראט מיט איהר האט ארויסגערופען אנ'ערנסטען סקאנדאל אין בערלין, וועלכער האט געבראכט דערצו, אז זיי האבען זיך געמוזט שיידען. ווי עס ווייזט זיך אבער איצט ארויס ליבט נאך איהם די פרינצעסין און זי זעהט זיך אפט מיט איהם.

זובקאוו וויל געפינען אנ'ערקלערונג פאר דער ליבע פון דער פרוי צו איהם — עס קאן זיין, אז זי זאל איהם האבען געוואלט מאכען פאר א לייט, און עס קאן זיין, אז זי האט בלויז געוואלט פרובירען אויסאיידלען זיין ווילדע נאטור — עס קאן אויך זיין, אז זיין ליבע איז ביי איהר געווען נור א קוריאז. מיט וועלכען נור פערצווייפעלטע און פערעלטערטע פרינצעסינס קאנען זיך אפגעבען, א ליבע-שפילען, מיט וועלכע נור א שוועסטער פון דעם וועלטליכען עקס-קייזער האט פאר א נאוויגע זיך געקאנט פערגונען... פון זובקאוו'ס בעשרייבונגען איז צו זעהען, אז זיין ליבע צו איהר איז נאך געווען אנ'אוואנטורע (הגם אפשר די גרעסטע אוואנטורע) פון אנ'אונרוהיגען גייסט, פון יוגענד, וועלכע קאן זיך נישט צופאסען צו א וועלט, וועלכע האט נאך נישט בעוויזען צו פערריכטען די גרויסע מלחמה-חורבנות.

אפשר איז ער א סימבאל פון דעם גייסטיגען תהו ובהו, וואס הערשט נאך אין אייראפא.

אין שטורם פון ליידענשאפטען.

שפאנענדער ראמאן, פול שפאנענדע איבערלעבונגען און ליבעס-אוואנטורעס.

(116-טע פארזעצונג)

[illegible] לאנגזאם און פארזיכטיג איז ענדליך מאקנעל ארויסגענומען געווארען פון [illegible] ער איז געווען אזוי שוואך, אז ער האט קוים געקענט שטעהן אויף די [illegible] און דושעפי מיט רידער'ן האבען איהם אונטערגעהאלטען.

דושעפי האט איהם געפיהרט אויף די טרעפ אין הויז און רידער איז געבליבען שטעהן אין דרויסען צו זעהן, אויב פאטול איז שוין צוריקגעקומען.

6-טער קאפיטעל.

אין פענ'ס גאסט-הויז.

נישט ווייט פון ווערפטען אויפ'ן ברעג פון א ברייטען גאסט-הויז [illegible] געשטאנען א גאסט-הויז, וואס האט געהערט דעם אלטען הער.

[illegible] איז אויך געוועזען דער איגענטימער פון די דאמפער, וואס זיינען געשטאנען פון איין ברעג צום אנדערן.

[illegible] אויפ'ן פריהמארגען נאך דער נאכט איז הערמאן נארדהיים געזעסען אין א [illegible] ביי א טיש און א צוועלף-יעהריג מיידעל האט איהם דערלאנגט שפייזען [illegible] טרינקען.

[illegible] פען איז געזעסען נעבען איהם און געפלוידערט.

— איהר פאהרט ווארשיינליך קיין קאלומביע, סער? — האט ער געפרעגט.

— יא, אבער איך בין אזוי מיד, אז ווען איך וואלט געהאט וועמען צו שיקען, וואלט איך גוט בעצאהלט — האט נארדהיים געענטפערט.

— מיין טאכטער, וועלכע איהר האט געזעהן, בעזארגט אפט פערשידענע [illegible] אין שטאט. זי קען גוט פאהרען מיט א פוהר — מילי!

דאס פערדעל איז צוגעגאנגען, לויט איהרע יאהרען איז זי געווען זעהר הויך.

— מילי — האט מען געזאגט — שפאן איין דאס פערד, דו דארפסט פאהרען אין קאלומביע פאר דעם הער.

מילי האט זיך פערנויגט און איז גלייך ארויסגעגאנגען.

אין עטליכע מינוט ארום איז זי געווען פערטיג צום פאהרען און איז צוריק ארויס אין צימער צו נארדהיימ'ען.

— נעם דעם בריף — האט נארדהיים געזאגט — און פאהר קיין קאלומביע. דארט ווערסטו געפינען לויט דעם אדרעס א דאמע מיט'ן נאמען וואנדא עלדענבורג — קענסטו זאגען דעם נאמען?

— וואנדא עלדענבורג — האט דאס מעדעלע געזאגט.

— די זאלסט איהר איבערגעבען דעם בריף, און זי וועט דיך פרעגען פון וועמען דער בריף איז, זאלסטו זאגען פון גאטשאלקיק רידער'ן. ער, רידער, האט דיר דעם בריף געגעבען. אזוי זאלסטו זאגען. און די דאמע וועט מיט דיר פאהרען אהער און דיך פרעגען, ווי איך זעה אויס, זאלסטו זאגען, אז דער גאטשאלניק איז א הויכער, שטארקער מאן מיט א טונקעל-בלאנדען קאפ. וועסטו עס געדענקען?

— יא, סער. דאס איז אלץ?

— אלץ. פאהר און ברענג די דאמע מיט דיר. איך וועל דיר דערפאר גוט בעצאהלען.

מילי איז ארויסגעגאנגען. זי איז מיט דער פוהר ארויסגעפאהרען אויפ'ן דאמפער און באלד האט זיך די שיף בעוועגט אויפ'ן ברייטען, גרויסען וואסער.

— פען — האט זיך נארדהיים געווענדעט צום אלטען — איך וויל היינט אהענד מאכען א שפאס, צו וועלכען איך וועל בעדארפען א דאמפער — קענט איהר מיר געבען א שיף אויף היינט ביינאכט?

— יא, דאס קען איך, אבער איך פערשטעה נישט, האט איהר איינער אליין וועט טון מיט א דאמפער?

— גאנץ איינפאך! ווען אייער טאכטער וועט היינט אווענד קומען צו פאהרען צו יענעם ברעג, וועל איך שוין דארט ווארטען מיט'ן דאמפער, קיינער זאל זיך נישט געפינען, א חוץ איך און זי, די דאמע האט ארויסגעהן אויף דער שיף און איהר וועט בלייבען אין פוהר געבען אייער טאכטער.

— אבער אויפ'ן דאמפער מוז דאך בלייבען א מאשיניסט?

— דאס איז נישט נויטיג, מען ליצער. איך בין אנ'אינזשינער און וועל קענען, ווי דעם דאמפער צו פיהרען. אז איך וועל מיט אזא דאמפער קומען צוריק קענט איהר זיכער זיין.

מען האט איהם פערוואונדערט צוגעקוקט.

— איך וועל אייך איינלעגען געלד פאר'ן דאמפער — האט ער פארטגעזעצט — איינגאנצען וועל איך איהם נאר נוצען איין שעה, ווי איך האב אייך געזאגט, דעם דאמפער וועל איך אליין פיהרען, איך ווייס ווי אזוי זיך צו בעגעהן מיט איהם. א פאר מאל פון דאנען וועט איהר דעם דאמפער טרעפען שטעהן ביים ברעג.

דער אלטער פען האט ענדליך צופרידען געשאקעלט מיט'ן קאפ.

— איהר ווילט ווארשיינליך די דאמע פערפיהרען? האט ער געזאגט מיט א בעזונדערן שמייכעל.

ס'איז נישט קיין סוד, פען, איהר קענט עס וויסען, דאס, וואס איך וויל זיך לאזען קאסטען אזוי פיל געלד איז, ווייל איך בין רייך. פערפיהרען וויל איך מיין אייגענע פרוי. דא איז א פאמיליען-דראמע, פען. מיין פרוי האט מיך פערלאזען, אבער איך ליב זי און מוז זי ווידער האבען. ווען זי וועט הערען, אז איך בין דא, דאן וועט זי נישט קומען. איך מוז דעריבער בענוצען א קליינע פאלשקייט. נאכדעם, וועל איך זי נישט אפלאזען פון זיך.

— איך וועל אייך העלפען דערצו — האט דער אלטער פען געזאגט — א פרוי געהערט צו איהר מאן. איך געטרוי אייך דעם דאמפער...

— דערפאר, וואס איך וועל זיך בענוצען מיט איהם א פאר שעה, קריגט איהר הונדערט דאלאר. דא איז דאס געלד —האט איהם נארדהיים איבערגעשלאגען און דערלאנגט דעם אלטען א הונדערט-דאלארדיגען בילעט.

— גוט — האט פען געזאגט צופרידען און צוגענומען דאס געלד — מיר ביידע וועלען איבערפאהרען מיט'ן דאמפער און ווארטען ביז מיין טאכטער וועט קומען מיט דער דאמע. איהר וועט בלייבען אין כאטין-צימער און איך וועל ארויסגעהן און וועל ארויפלאזען די דאמע אויפ'ן דאמפער. דאן וועל איך בלייבען ביי מיין טאכטער געבען ברעג און איהר וועט מיט דער שיף אוועקפאהרען ביז איהר וועט וויסען, אז איהר האט די פרוי אין אייערע הענט. איהר וועט דעם דאמפער צופיהרען צו א ברעג און איהם לאזען. נאכדעם וועל איך איהם צונעמען.

— אפגעמאכט! — האט נארדהיים אויסגערופען און געגעבען דעם אלטען פען די האנד.

— וואס זיינען דאס פאר א מענשען? — האט פען פלוצלונג אויסגערופען. דערזעהענדיג פון ווייטען דריי מענשען אין אוניפארמען.

נארדהיים האט זיך ארומגעקוקט.

עס זיינען געוועזען קוואנס, סילהער און גערי.

— און הינטער זיי א נעגער — האט פען ווייטער געזאגט — איך וועל שווערען, אז דאס איז פאמיל, דער יעצטיגער פאליציאנט פון קאלומביע, אבער וואו איז זיין אוניפארם? ער געהט דאך אין אלטע צעריסענע קליידער.

(פארזעצונג קומט.)

לאדזער כראניק.

נאכט-דיזשורנע אין די אפטייקען.

היינט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: מאכלאווסקי, פעטריקאווער 309; האמבורג, גלעבנע 60; כליבאווסקי, נאוויצאלעס 7; שימאנאוויטש, קאנסטאנטינער 26; קארטשמא, פעטארסקא 10 און פאפערש, פלאץ קאשציעלנע 10.

אכטונג קאנאדא!

די פרוי חנה מאשע קלעפטשאטסקא פון דער חיים גאלדשמידט זוכט איהר זוהן ישראל דוד גאלדשמידט וואוינט אין מילאנד, קאנאדא. קאנאדער יודישע צייטונגען ווערען געבעטען די ידיעה איבערצודרוקען.

ווער ווייס?

א יונגעלע פון 9 יאהר איז פערבלאנדזשעט געווארען נעכט פארנאכט אין הויף ברוינע המזלער, א בלאנדען פאריוואלטע זייסע וועלבונג זאקען וועלכע סערד-היטעלע.

ווער עס ווייסט עפעס ווענען איהם ווערט געבעטען מודיע צו זיין די פער-זעזעלטע עלטערן אויף קעלמא-גאס 45, ביי ציגלער.

א בקשה צו יודישע ארויסגע-בער און מחברים

כדי די „ענציקלאפעדיא יודאאיקא" זאל קענען בערייכערן, בעזונדערס אין ביבליאגראפישען טייל, אלע ווישאי-כיכער וואס ערשינען אויף די עקר-שידענע געביטען פון יודענטום, בעט די גענעראל-רעדאקציע אלע ארויסגעבער און מחברים צוצושיקען זייערע ביכער.

„ענציקלאפעדיא יודאאיקא"

גענעראל-רעדאקציע

Berlin-Charlottenburg 2.

Bismarkstr. 106

כמו כאסע

די גוטע התחלה פונ'ם ווינטער-סעזאן. — מאנופאקטור-האנדעל ווייס מעהר נישט פון מזומן. — איבערפראדוקציע און קאנקורענץ. — די האפנונג אויפ'ן ווינטער

(האנדעלס איבערזיכט)

דער אנהויב פונ'ם ווינטער-סעזאן האט זיך אנגעשטעלט גוט צו פער-זוכען. די מעגליכע מוזרים פון אלע פאי-נישע קאנטאן, עס מוזט די פראווינץ און מען טאלט גאנץ ארענטליכע קניות, הגם שפעטער נישט ערנער. דאס גע-פונע פונ'ם סוחר, וואס איז נויטיג אז נדירושלאגען פונ'ם אונזערער פאבריקאנטען, אטרס א בוסעל אויפגע-המפערט און דער בעמאן לייגט פון די אויגען ארויס.

אז, האבען מיר דאס נעהאט א זומער פרעכטצען מיט די מוזרים מיט א פא-פושטע פערמעלמערונג. עס קומען פון לנים, פיגעמט סחורות און דאס רעדיש-דיקונג זיך. פון אויסען נעמט מען א בוסעל מזומן? אויך די אמונגע מיצווה, קען נעלט און סט ווי נישט, אפער עס ראבעגונג זיך דער על פי פנים.

געלד — דאס איז א יקר המציאות אין לאדזשער מסחר. מען ברענגט שוין פארנוצט אויך קען געלד. אויב עס איז פארהאן א שפיקעלע פמידות און מסחר, איז דאס פראכט פשוט כמו, דמעט קא-סע. אמת'ע קאסע, דאס חתמט טעות ממש האט שוין לאדזשע מאנופאקטור. נאר לאנג פאר די אויגען נישט געזעהען.

אז מען גיט א קורץ-טערמינ דאנ-סעלע, גוו רעצעמבער למשל, פרייסט מען זיך דערמיט, ווי מיט א נעבראכענעם כמו קאסע! עמפוססען נאך מען וועק-סעלער אויף 6—7 חדשים פון פאנזועל-סוחרות און פון וואל-סוחרות — אויף 8—10 חדשים. געלייזט ווערט עממוננס-מעגם פאר פארלאפען, סוכור, פלאנעל, בויקעס, ליאמעס און אנדערע ווינטער-ארטיקלען. מען קויפט אויך ווינטער-פערגן.

ווי דער סעזאן וועט זיך געשטאלטען, קען נאטורליך, קיינער קען נביא נישט זיין, ווארום דאס איז נאטורליך אפהענ-גיג פון וועטער. עפעס האלט מען דאך פון מענשען נישט, אז אויב דער הערבסט וועט זיין אבענשטעלען, ווי מ'ברויך צו זיין הערבסטוג, און די נאטור זאל נישט פערוויגען עפעס א קונץ פון „אחרי בלאתה"... קען עס געהן א גאנג. דערווייל איז די שטימונג א נישקשה'דיגע. מען לאדונגט צו בוסלער אויס די פאלוצעס.

די פאבריקען האבען אנגעוואמעלט גרויסע לאגערן און זיי דארפען נויטיג טומ'ן עטוואס האבען. אז ס'זאל ווער זיך מרחם זיין און אנטעמען די „ברעכעס" און אויך די הורמאטגוקעס בעטען אויף דאס איי-גענעם. איבערפראדוקציע — דאס ווארט געפינט זיך איצט כמו אלעמען אויף די ליפען און דאס ראווע אומגליקליכע האבט גוט די ווענדונג דער קאנקורענץ. מען מוז לייזען, פערקויפען, ארויפברי'ן פון קאפ דאס על. ווי אזוי, אויף וואס סערט בעדינגונגען, א ראגה, אבי דער מלוך זאל ילך'ן. פערשטעהט זיך, אז פון אזא בהלה-שטימונג וואקסט די קאנקו-רענץ אין אויף התחתון. ווארום יעדער קוקט וואס פריהער ארויסצופאקען ס'סחו-רעל.

מחמת טעמא זענען אויך צונויפגעט-ווארען אלע בעמוהונגען פון די גרויס-אונרוסטריעלער וועגען אונטערנעמען א אקציע צו פעראייניהייטליכען די פרייזען, כדי צו רעגולירען די פערקויפס-בעדינ-גונגען. אנ'אומזיסטע מיה. דער אויסגע-הונגערטער סוחר אויף א גראשען פריוון האט קען געדולד נישט זיך צו האלטען.

פעסט מבלומר'שט בעם ערוה, נאר א געווינען דורכ'ן ירי-אוהת. מ'פאנטאזירט דעריבער אויף וואס די וועלט שטעהט און מ'איז מקבל יער'ען פראווינצער סוחר בסבר פנים יפות. בע קאסע, עס הוסט, רייכטונגער, בע פמו-קאסע — וואר-ום מזומן, ווי דערמאגט, איז מעהר און מאנופאקטור נוט בנמצא — הקצור, בע כמו-קאסע נוט מען נאך דעם סוחר א 5 פראצ. בולינגער, אבי זיי נעלעבט!

וואס דערפון וועט ווערען, איז שווער צו זאגען. וועט זיך אפער אוננשטעלען פעצעטעגס א גוט וועטער, קאן נאך גוט ווערען און דער לאדזשער סוחר, וואס די צוגעדריסע שפיווערען, באנקראטען און קרזוסען האבען אוהם שוין פאלד נע-מאכט פאר אוים קאפעלוש-מאכער, האט נאך א האפנונג ארויסצולויזען זיך פון צרת פראטעסטען און צרת סטאג-נאציע.

פ.

פייערלעשער-אויטא

מיט וואסער אריין אין א ריוו, ווען מען דארף לעשען א שריפה

(א) נעכטען האלב 9 אוונט זענען די פייערלעשער אלארמירט געווארען צוליב א שריפה אויף קאמינער 6. ווען דער אויטא-וואגען, וואס פיהרט וואסער צו דער רעטונגס-אקציע, איז ארויסגעפאה-רען אין פאלודניאווע-גאס, איז דער אויטא בעים הויז נומער 1 פאלודג. אריין אין טיפען ריגשטאק דאס האט ארויסגערו-פען א כאנישע שטימונג צווישען דער בעפעלקערונג וועלכע איז געווען איבער-גענומען מיט דער ידיעה וועגען דער שרפה צוליב דעם האבען זיך ברוט פייערלעשער-אויטא פערזאמעלט פויזענ-דער מענשען, וועלכע האבען געהאלפען דעם אויטא ארויסנעמען פון ריוו, כדי צופראגען הילף צו דער שרפה.

דאס איז איינוכען געלונגען. צום גליק איז די שרפה, וואס איז ענטשטא-נען פון ברענענדיגע סאדזעס, מיט הוי-מישע מיטלען פערלאשען געווארען און די פייערלעשער האבען פערשפארט טרחה.

קויהלען וועלען ווידער טייערער ווערען!

די אונבעגרעניצטע אפעטיטען פון די קויהלען-„בארא'נען"

לעצטענס האבען זיך ווידער אנגעהוי-בען פערשפרייטען קלאנגען אז קויהלען וועלען ווידער טייערער ווערען. דאס איז גיסט צום ערשטען מאל, וואס די קויהל-לען-„בארא'נען" פון אויבערשלעזיען האבען פערגרעסערט דעם פרייז פון דעמבראווינען אד-מיקעל פון ערשטען נעמריך. זיינט עט-ליכע יאהר הבכערען זיך יעדעס יאהר ארום הערבסט דעם פרייז פון קויהלען. פערשטעהט זיך, אז אפמעהרסטען לידט דערפון די ארימע בעפעלקערונג.

ס'האלט שוין באמת געהען די חכמה צום, אז די רעגירונג זאל עפעס אב-שטעלען די גרויסע אפעטיטען פון די קויהלען-אינדוסטריעלער!

נעכטיגער פייערלעשער-צוזא-מענפאהר אין לאדז

(ג) אין אונזער שטאט איז נעכטען פארגעקומען א צוזאמענפאהר פון די פייערלעשער פון דער לאדזשער וואיע-וואודזטווא. עס איז נישט געווען קיין צו-זאמענפאהר מיט פראגראם-רעדעס, רעפ-פעראטען וועגען ארגאניזאציע, העררבע-רונג, שטייערען א.א.וו. עס איז געווען א בלויזע מאנופעסטאציע פון דער קראפט, וואס עס שטעלט מיט זיך פאר דאס פייערלעשער-וועזען און דער לאדזשער וואיעוואודזטווא.

עס זענען זיך צונויפגעפאהרען פון לאדז פייערלעשער-רעלעגאציעס און אר-קעסטערס פון כמעט אלע שטעט און שטעטלעך און דערפער פון דער לאד-זער וואיעוואודזטווא. עס האבען זיך גע-זעהען פערשידענע פייערלעשער-אוני-פארמען, יעדער טון מיט זיין פאהן און כלי-זמר.

7 פרוה האט זיך דער איינגעזאמעל-טער המון פייערלעשער פערזאמעלט פאר דער קאטעדרע. דארט זענען די רעי-לעגאטען בעגריסט געווארען פייערליך דורך די פארשטעהער פון די לאדזשער פייערלעשער מיט ד"ר גראחמאן און דער שפיץ. ווייטער האבען בעגריסט די פערטרעטער פון פערשידענע אינסטיטו-ציעס און פארשטעהער פון דער רעגי-רונגס-מאכט און לאדז, ווי אויך פער-טרעטער פון דער לאדזשער זעלבסטפער-וואלטונג.

דערליך איז אין דער קאטעדרע אפגע-רוכט געווארען פאר די פייערלעשער. א פייערליכער גאטעס-דינסט, די מאסע האט זיך פארמירט אין א לאנגען צוג. אונטער דעם אקאמפאניאמענט פון מו-זיק האט די מחנה רעפילירט אויף פעט-ריקאווער נאס פאר די פארשטעהער פון די פייערלעשער און וואַרשא. פאר די לאדזשער פייערלעשער און ווארשא.

1 בייטאג, און פאסט מיטען פון רעי-נען האט זיך אנגעהויבען דער אייגענט-ליכער צוזאמענפאהר. אויפ'ן כבארט-פלאץ פון ר.א.ק. האבען זיך אנגעהויבען פייערלעשער-אובונגען פון די גרויס-שטע-טישע, קליינשטעטלדיגע און דארפישע אפטיילונגען פון די פייערלעשער. דער נאך איז פארגעקומען אנ'אזוי-גערופע-נער עקזאמען פון די פייערלעשער אויפ'ן געביט פון מיליטערישער צוגרייטונג און פיזישער ערציהונג. עס זענען געמאכט געווארען פערשידענע מיליטערישע און גימנאסטישע איבונגען, וואס זענען אפט אונטערגעריסען געווארען פון אפלאדיס-מענטען מצד דעם ריזיגען עולם צושויער וואס איז צונויפגעלאפען געווען בייי לעשען.

דער צוזאמענפאהר האט זיך פערענ-דיגט מיט א קאנצערט פון פייערלעשער-ארקעסטערס פון 16 שטעט. דער פאר-זיצענדער פון זשורי איז געוועזען ה' שמ-טארסקי פון ווארשא.

„ביי מיר ביזטו געגאנגען שיכעלעך מיט קאלאשען, אבער ביי דעם שגץ וועסטו געהן וועש וואשען"

אזוי זאגט די אונגליקליכע מאמע צו דער טאכטער מיט'ן גוי'ישען ממזר

(ג) א שפאנעל-נייע, סענסאציאנעלע מעשה, נאר מיט אן'אלטער פארגעשיכ-טע איז די מעג ענטפלעקט געווארען פאר דער ליבטונגער שמן פון די באלו-טער און ראדאגאשטשער יודען.

די געשיכטע איז נישט אהן א יודיש מיידעל מיט א שגץ און נישט אהן א טראגעדיע און דעם הויז פון דער יו-דישער מוטער צוליב די אונגליקליכע פאלגען, וואס עס האבען גורם געווען דאס מיידעל מיט'ן שגץ...

אויף זשעראווא גאס האט זיך אנגע-הויבען די טראגישע פערליבעניש, וואס מיר ווילען דא איבערגעבען.

דארט וואוינט זייט מעהרערע יאהרען א יודינע, אנ'אלמנה מיט קינדער. די יו-דינע האט זיך ווי-עס-איז ארויסגע-דרעהט פון די שווערע צייטען, מפרנס געווען די קינדער פון איהר האנדעל, וואס זי האט געפיהרט ביז זי האט זיך דערמאנט אז זיך אלטן און געלאזט זיך טרכנ'ען א צווייטען מאן.

איהרע קינדער זענען דערווייל אונ-טערגעוואקסען. און אלס אזעלכע האבען זיי „קרומע געקוקט" אויף דער מו-טער'ס פלאן פון דאס ניי חתונה צו האַ-בען, און האבען אנגעהויבען דער מאמען צו סטראשען, זי זאל זיך נישט מזבח זיין מיט א שטוף-טאטען. משמעות, אז די יודינע האט נישט געקאנט בעשטעהן דעם נסיון פון נישט חתונה האבען, בפרט דערפאר, וואס מ'האט איהר גע'-שדכנ'ט א יונגענמאן. וואס יתום'ט זיך אלס ברודער פון הינען אנגעזעהענעם פאברוקאנט ש.

הכלל, איז פארגעקומען די חתונה צווישען דער יודינע מיט דעם יוד ש.

דאס האט אבער שטארק געטראפען דער עלטסטער טאכטער פון דער פרוי. צוליב דער מוטער'ס חתונה האט זי זיך געחנטעט בעקענט מיט א זוהן פון זא-ער'ס א קריסטליכען שכן, א יונגער שגץ, וועלכער האט שוין לאנג ארויסגעוויזען א שוואכקייט צו דער שעהנער און ערענטליכער יונגער יודישע הנה'לע.

פערשטעהט זיך, אז און אנהויב איז דאס צוזאמענפרעפען זיך פון חנה'לען מיט דעם שגץ פון איהר הויף פארגעקומען בגנבה. דער קאלאנעס האט נענוג פלוג אפגעהיטען די רוסקרעציע פון זיינע בא-געגנישען מיט חנה'לען, וועלכע האט זיך אונגגלבען היים פערליבט און דעם קריסט אזוי, אז אפילו זייטיגע מענשען האבען שוין אנגעהויבען עפיס זיך אנצושטוי-סען.

שפעטער-צו האט חנה'לע זיך ווענ-נער נעהויטען מיט איהר ליבע צו דעם קריסטליכען יונגענמאן, און זי האט איהם ביורעים ארענפערבעטען צו זיך און שטוב, נאכדעם, ווי די מוטער פלעגט געהן און גאס ארבען האנדלען, און אויך דער שטיפטאטע איז נישט געווען אונדערהיים. יעדער וועט מוזען צוגעבען, אז פון אזא אונטום און אפטען צוזאמענקומען-זיך פון א יודיש מיידעל מיט א קריסט, קאן קיין גוטס נישט ארויסקומען.

די מוטער האט געמוזען דער מאל-טער מוסר'ן, האט דאס מיידעל די מו-טער אנגעשריגען אזוי לאנג ביז און נאס האט מען אנגעהויבען צו רעדען וועגען דאקטוירים און אקושערקעס און צוזא-מענהאנג מיט דער ליבע צווישען דער יודישע און דעם קריסט.

מסתמא איז בעשערט געווען דער מו-טער, ווי דער גאנצער פאמיליע, צו הא-בען אויך ווייטער פעק מיט צרות פון דעם פאליע-געווארענעם מיידעל.

חנה'לע, נישט געגוג, וואס זי האט דורכגעמאכט א מאים און שווער „פע-קעל", וואס מ'דארף עס אפילו דעם ערגס-טען שונא נישט צו ווינשען — האט זי אויך ווייטער זיך ארומגעפיהרט מיט דעם קריסטליכען שכן. עס האבען נישט געהאלפען די מחלוקות, דער מוסר — זי האט געטון דאס איהריגע. דער ראַ-מאן איז זיך ווייטער פערקראכען און די „הויכע גדולות ארויס" ביז דאס מיידעל איז פלומר'שט „מאיעמנע" (אבער די נאס האט דערפון געוואוסט) אפגע-פיהרט געווארען אויף דער קומפעס און א לאדזשער קלינוק אריין.

דאס אומגליק האט אויסגעשפילט אזוי, אז גראד זאל די פריילין-מוטער געבוירען א יונגעל. די אומגליקליכע מאמע פון דער פערפיהרטער חנה'לע האט אנגצט קאפ-שווינדלעניש, וואס עס זאל געשעהען מיט איהר טאכטער'ס אונגעוועלכען קונד: מל-זיין, צו נישט מל-זיין?

א צוטומעלטע איז די פערשעהמטע יודינע דעם לעצטען שבת אריין צו דער טאכטער, וואס ליגט און קלינוק, כדי מיט איהר זיך דורכצושמועסען, וואס עס זאל זיין מיט דעם ממזר: צי זאל זי די אומגליקליכע, פערשעהמטע מאמע, געהן פרעגען א שאלה, צי זי מעג סאַ-לען א ברית, ארער נוין. בשעת הרחוק האט די יודינע דורך טרעהרען געבראכט רעדען צום הארץ פון דער פריילין-מו-טער, אז זי זאל איבערלאזען מיט דעם שגץ. אויב זי וויל א חתן, קאן זי דאך קריגען א יודישען יונגענמאן.

— וואס פאר א חתן דארף איך? איך האב א מאן, און גענוג!

— וואו האסטו א מאן, חנה? — האט די יודינע אנגעהויבען ספאזמירען.

— ער, דער טאטע פון מיין קונד, דער קריסט — האט די מיידעלשע קום-פעטארין אפגעהאקט.

— חנה'לע, אזעלכע הרפות וואלסטו מיר נאך אפטון. אזוינס וויל איך שוין נישט דערלעבען.

— נישט קיין שלעכטס, מאמע! דו האסט געוואלט חתונה האבען א צווייט מאל, וויל איך אויך מאל חתונה האבען. „ער" איז מיין מאן. ער וויל זיך מגייר זיין.

די פערצאגטע יודינע איז ארויס מיט א געוויסן באך טרעהרען; זי איז אפט פונ'ם קליניק און בעשלאסען זיך קריגען צוריטען נאך דער „אויסגעווארפענער טאכטער".

דערמיט איז די געשיכטע נאך נישט געענדיגט. היינט די מוטער האט ברעה די פריילין-מוטער נישט מעהר ארויס-צולאזען און שטוב נאכ'ן ארויסקומען פון דער קוממעט. צו דעם צוועק פעג-קויפט זי די שטוב, כדי אזוי ארום זיך ארויסצובעהאלטען פאר דער חנה'לע מיט דעם ממזר, וואס איז פאר איהר נע-ווארען א שרעקענס-געשטאלט.

אין טאנץ-זעלער וועט מען היינטיגע ימים-נוראים נישט טארען דאווענען

(ג) מיר דערוויסען זיך פון קאמפעטענ-טע קרייזען, אז ערלויבענישען וועגען איינארדנען אויף די היי-יעהריגע ימים-נוראים מנינים, וועלען ארויסגעגעבען ווערען דורכ'ן שטאט-סטארעסטווא אין דער פערשטענדיגונג מיט דער קהלה-פערוואלטונג. דעריבער דארפען די וואס האבען בדעה צו ארגאניזירען מנינים אויף ראש-השנה און יום-כפור, צו זיין געווארענט נישט צו דינגען פריהער קיין לאקאלען איידער זיי האבען קען ער-לויבנישען.

זעלער און אנדערע פערמאלונגס-לאקא-לען זאלען פערהאנדעלט ווערען אויף ימים-נוראים אין בתי-תפילות. בלויז חי געטאנצט א גאנץ יאהר טאר מען אין ימים-נוראים נישט דאווענען!

צוליב דעם איז די קהלה-פערוואלטונג פאר-א-יאהרען געשטאנען אין א קאנפליקט מיט'ן רעגירונגס-קאמיסאר, מחמת די דאזיגע אינסטאנץ האט, אהן דער פרי-הערדיגע פערשטענדיגונג מיט דער קהלה ארויסגעגעבען ערלויבנישען אויף מנינים יעדען, וואס האט זיך נאר געוואנט.

[illegible]

אונזער מענדעלי-פרעמיע

צוליב דער גרויסער נאכפראגע אויף אונזער מענדעלי-פרעמיע, האבען פערגעהלט עקזעמפלארען און מיר האבען געמוזט אין פערלאג פערגרעסערן אונזער בעשטעלונג. מיר האבען ווידער ערהאלטען א פרישען טראנספארט פון די מענדעלי-ביכער און אלע אונזערע אבאנענטען און לעזער, וואס האבען ביז-איצט די פרעמיע נאך נישט בעקומען צוליב דער דערמאהנטער סבה, קענען זי איצט קריגען אויף די פריהערדיגע בעדינגונגען.

דער פערלאג „לאדזער טאגעבלאט"

ווען איהר געהט אריבער די גאס, מוזט מיט אפענע אויגען. איהר קענט גלייכען אנאייבענער סאליג. איהר גאר נעפינען דעם טויט. היט זיך, מען זאל איהר נישט איבערפאהרען.

די עפנטלעכע מיינונג.

פרייע טריבונע פאר ארטיקלען, בריוו און רעדאקציע און באמערקונגען, וואס האבן א געזעלשאפטליכן אינטערעס, פאר וועלכע די רעדאקציע נעמט ניט איבער די פעראנטווארטליכקייט.

ג. ה. רעדאקטאר!

איך האב דעם כבוד איך צו בעטן מיר געבן פלאץ אין אייער חשוב'ער צייטונג פאר פאלגענדען בריוו, פאר וואס איך דאנק אייך פאראויס.

אין נומער 199 האט ה' קאץ געענט-פערט אויף מיין פראטעסט קעגן דער קהלה-פערוואלטונג. א זאך וואס איז מיר גאנץ אונפארשטענדליך. היתכן, ווי קומט ה' קאץ צו ענטפערן און ניט ה' מינצ-בערג און אויך ניט קיינער פון דער קהלה-פערוואלטונג געגען וועמען מיין פראטעסט איז אייגנטליך געריכטעט?

וואס שייך דעם פארשלאג פון א סוב-סידיע פאר א בית הכנסת און א האנד-ווערקער-שול פון געווערי'ס ראיאן, וועגן וואס די דערמאנטע באמערקונג באציהט זיך שוין זייט 2 יאהר צוריק. וויל מיר דא דערלויבן זיין געצוואונגען צו ערקלע-רען, אז איך האב זיך בעמיהט וועגן דער דערמאנטער סובסידיע ביי דער ערשטער, צווייטער און דריטער לעזונג פון בודזשעט אין דער קהלה-פערוואל-טונג און יעדעס מאל האט מען מיר דערויף אבגעזאגט, א חוץ די פרנסים בושנזשינסקי, האפמאן און רוס, זיינען אלע געווען געגען דער סובסידיע. איך האב בשתדלות געגען דעם פראטעסטירט שריפטליך און מינדליך.

שפעטער ביים צוזאמענשטעלן דעם בודזשעט און דער קהלה-פערוואלטונג פאר 1927/28 האב איך ווידער אמאל זיך בעמיהט וועגן דער דערמאנטער סובסידיע. ה' מינצבערג האט מיר דאן פערזיכערט, אז פאר די תלמוד-תורות און האנדווערקער-שול וועל איך זיכער קריגן א סובסידיע, דערוועגן פאר'ן בית הכנסת קען ער ניט צוזאגן.

איך האב דערביי דעם ה' מינצבערג אנגעוויזן, אז פון אלטשטאט ביז לאינגע געפינט זיך ניט קיין קהל'שער בית-הכנסת און די פראגע איז דערפאר פאר פיל לאדזער יודען פון גרויס ווייטיג-קייט.

שפעטער ביים דורכזעהן דעם בוד-זשעט און דער בודזשעט-קאמיסיע ביים ראט האב איך מינדליך גערעדט וועגן דער סובסידיע מיט די ה"ה מעגדעלסאן, אייזנער א.א. און אויך אריינגעטראגן א שריפטליכן פארשלאג וועגן דעם. אלע מיינע בעמיהונגען האבן זיך אבער אויסגעלאזט מיט נארנישט, ווייל די אגודה'שע פרנסים האבן דערצו ניט דערלאזט.

אויף דער לעצטער ראט-זיצונג, וואס איז געוועזן ממש א סקאנדאליעזע און א שטורמישע און דורכגעגאנגען אהן א קווארום (14 אנוועזנדע) און האט זיך הפל געדויערט 5 מינוט, האב איך נאטורליך מיין פארשלאג שוין ניט גע-קאנט שטעלן. דערביי מוז איך דערמאנ-ען, אז ה' קאץ גופא האט מיר געזאגט, דאס ער האט ברעה געהאט אריינצו-טראגן א פארשלאג וועגן א סובסידיע פאר א געוויסער אינסטיטוציע, אבער ווייל די זיצונג האט צו קורץ געדויערט, האט ער דאס ניט געקאנט טאן.

איך שטעל נאכאמאל פעסט, אז בין 98 פראצ. פון די תלמידים און „שומרי חדת" זענען ארימע קינדער, מייסטענס יתומים, וואס עס איז ניטא דער פאל אין „יסודי התורה", אומרונענס זאג איך ניט, אז די לעצטע אינסטיטוציע קריגט צופיל, נאר אז „שומרי חדת" קריגט צו ווייניג.

איך האף, אז די אלע פאקטען, וואס איך האב דא אנגעגעבן, וועלען די עפנטליכקייט איבערצייגן, ווי גערעכט איך בין מיט מיין פראטעסט און נאמען פון דער בעפעלקערונג פון געווער'ס ראיאן, וואס האט אפגעגעבן 90 פראצ. פון איהרע שטימען אויף דער ליסטע פון וועלכער איך בין געוועהלט געווא-רען.

מיט כבוד

פרנס מאיר פלאצמער

אזוי ווי די צייהן דארף מען רייניגען טעגליך, אזוי ווערט אויך עמפעהלט צו-ליב היגיענישע טעמים און צו פערהיטען די פיס פון א קראנקהייט טעגליך זיי צו חזקן, צוגעבענדיג אין וואסער 1 לעפעלע

Sól do nóg Jana

שטיינענדע רעזולטאטען. אריגינעל נאר מיט דער שוץ-מארקע „Słoń"

איבעראל צו בעקומען.

מעכאנישע שלאסעריי און שמיסעריי

J. Reder, Łódź

Konstantynowska 11/13

אננעהמע פון פערשידענע מאשינען-רעפאראטורען און אויטאגענישע שווייסונגען. בעמ.: צום סעזאן פערטיג איך אויס טוריר- און לופטריר-מאשינען א.ד.גל.

שנעל און ביליג! — שנעל און ביליג

מחזורים ביליג!!!

אין נייער עפענטען ספרים-סקלאד, פולנאצנא 6, איז צו בעקומען אלע ארט מחזורים און סליחות, אויך דאס פראקטישע סליחות'ל „פנינים יקרים", טאשען-פארמאט פראקטיש געבונדען כסדר ניט צו מישען אויך מיט'ן דאווענען, ווי אויך אלע ארט ספרים, טליתים, עטרות, א. ז. וו. אלעס ביליגער ווי איבעראל אין ספרים-סקלאד ביי יהושע שאפירא, פולנאצנא 6.

8-קל. מעדכעז-גימנאזיום

מיט 3 פארבערייטונגס-קלאסען A, B, C

מיט פולע רעכט פון רעגירונגס-שולען (קאטעגאריע A) פון

Marja HOCHSTEIN

וואלטשאנסקא 23, טעל. 14-27

נייע שילערינס ווערען אנגענומען טעגליך פון 10 ביז 2 און פון 5 ביז 7 אבענד.

ביים גימנאזיום א קינדער-היים מיט דעם סיסטעם פון פראפ. מאנטעסארי.

ווענען אלע

אמנעסטיע-

ענינים

אינפארמירט און שרייבט דאס ביורא

„ארגוס", זאכאדניא 36.

„רייניגע פאלירען און ניקלען

פערשידענע מעטאלען, מעטאל-ציהען צו לאמפען און אנד. געגענשטענדע

ניי-ערעפענטער אנשטאלט

„Galwanikiel"

wł. St. Kunkel i R. Groschang

לאדז, פוסטא 7.

זארגפעלטיגע אויספערטיגונג צו נידריגע פרייזען. אויסארבייטונג פון פערשידענע ניקלענע רעמען צו טאצען און שפיגלען. איינריכטונג צו ניקלען רוירען 4 מעטער לאנג.

צו פערקויפען

א האנפטול-מאשין צו פאנטאזיע און צו האפטלען מיט גוטע בעדינגונגען. צו ערפאהרען פולנאצנא 11, ביי אברהם וויעזשביצקי.

גאנץ לאדז מוז וויסען!

אין פערלויף פון 7 טאג קאן יעדער האבען

עלעקטריש בעלייכטונג

איין שטוב אויף ראטען

אויסצוצאהלען וועכענטליך פון 8 זל. אן נאך אויך אן בעטארפן צו רעפארירען, איבער-ארבייטן ליכטניקעס אויף עלעקטרישע, פארקויפן פון דער עלעקטרישער אלעס ערלע-דיגט פינקטליך און רעעל נאר די קאנצעסיאנירטע פירמע וואס איז פעראנטווארטליך פאר דער לאדזשער עלעקטראציע

פ. לעווין, לאדז קאנסטאנטינער 58

פראנט-געוועלב. טעטיג פון 8 פריה ביז 11 אוו.

בעמ.: שפרעכשטונדען פון 2—3, 8—11 נאכם. עלעקטרישע לאמפען און גאז-לאמפען מיט 2%5 ביליגער פון פרייז-קוראנט. אמעריקאנער מאשינען קומען פון אמעריקא מיט גוטע קאנצעסיעס

Miejski Kinematograf Oświatowy

Wodny Rynek, Tel. 16-26.

Od Wtorku, d. 21-go do poniedziałku d. 27-go sierpnia 1928 r. włącznie

Dla dorosłych!

serja III i IV (zakończenie)

NĘDZNICY

(Les Misérables) Wiktora Hugu

W rolach głównych:

GABRIEL GABRIO (Jean Valjean) SANDRA MILOWANOW (Fantina i Kozetta). JAN TOULOUT (Jevert) PAUL JORGE (Biskup Myriel), G. SAILLARD (Thènardier).

dla młodz. początek seansów o g. 2 i 4 pp.

Ceny miejsc dla dor. I—70, II—50 III—30 gr.

Dla młodzieży: I—35, II—20, III—10 gr.

טליתים-פאבריק

אויספערטיגונג פון אלערליי, האלב-וואלענע זיידע-נע טליתים פון בעסטע פאבריקאטן, יעראפלער און קא-לאמביער, ווי אויך טליתים-קוטנים, ווייסע און פארביגע, מיט אויספערטיגונג אויך באשטעלן. שפאגיטעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל ביי

א. ה. ציטרינאווסקי

קאמיענא 4, אין ג. פויער, פארטער.

בעמ.: מ'ווערט אויך אנגענומען אלטע טליתים צו וואשען

אל תתהלל ביום מחר

כי לא תדע מה ילד יום.

לייג ניט אפ אויף מארגען

נאר אז דו דארפסט ערלעדיגען סאנדארדע זאכען זאלסטו גלייך קומען צו לויסקי אין ביורא

17 פיעטריקאווער 17

52 זאכען טאג 52

וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געהייסן האבט געשריבען לויט'ן אוקטאב אלערליי ביטעס, קלאוזולעס, זאבעזפיטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, ציווילע און קארנע עקזעקוציעס, פראקלאמיר, רעקורסען וועגען דירות אין אורזשאנד-דעזיטניעס, וועגן טעכער אין קאמיסאריאט-רושאנדו און אלע פאליצאי-בעצירקען, אקטען אינטערציזיעס, אקטען דא-רעקציזינעס, קארנע סטראפן, ווי אויך איבער-זעצונגען אין אלע שפראכען. ספעציאליטעט פון שותפות-אקטען. מיט אכטונג

י. מאנעל רעכי-קאנטוארנע

א פארטפעל מיט 3 וועקסלען

זענען פערלוירען געווארען: 1) א פראטעסטירטער וועקסל אויף 100 זל. אויסשטעלער י. קינאסט, ערדרער ל. כענטשינסקי צאהלבאר אין יוני, 2) א פראטעסטירטער וועקסל אויף 70 זל. אויסשט. י. קינאסט, ערדרער ל. כענטשינסקי צאהלבאר אין יולי. 3) אויף 62 זל. אויסשט. לובאטיטאוויטש ערדרער ל. כענטשינסקי צאהלבאר ד. 21 נאוו. ד.י. די וועקסלען ווערען ערקלערט פאר אונגילטיג. מען פאדערט אויף אבצוגעבן צו ל. כענטשינסקי צעגעלניאנא 75.

דרוקזאכן

אלערליי

ווערען שנעל, און פראמפט אין דער פיינסטער אויס-פיהרונג און די מאדערנסטע שריפט אויסגעפיהרט.

מלעפסידורעם

(מאדעם-אנצייגע)

ווערען אין פערלויף פון 2 שעה געדרוקט און אויסגעשיקט איבער דער גאנצער שטאט.

בוכדרוקעריי

ע. און מ. האמבורסקי

פיעטריקאווער 16, טעל. 47.

שרייבט אייערע קרובים אין אמעריקא

אז אויב זיי ווילען פאהרען פאר א ביליגען פרייז קיין לאדז, זאלען זיי זיך אנשליסען אין די אויספלוג (עקסקורסיע) רופע, וואס עס ארגאניזירט דער ניו-יארקער קארעספאנדענט פון „לאדזער טאגעבלאט" ג. אייזנער.

שרייבט אויך אייערע קרובים אין אמעריקא, אז ג. אייזנער שיקט איבער דאלארען קיין פוילען און רעכענט ביז 50 דאלאר—1 דאלאר און ביז 100 דאלאר נאר 2 דאלאר.

אלערליי פוילישע דאקומענטן, ווי בעגלויבקייטונגען (פלענימאכט-נציעס) אקטען ווערען קויף און פערקויף מיט בעשטעטיגונג פון פוילישן קאנסול, ווערען אויך אויסגעארבייט פאר ביליגן פרייז.

Gustave Eisner 1133 Broadway NEW-YORK City

„הילף"

צענטראל-ארגאן פון גמילות חסדים-קאסעס אין פוילען

ערשיינט יעדען חודש.

לייטונג: אויבער-קאמיטעט. רעדאקטאר: פ. וויי ל.

ערשינען דער מאי-נומער מיט פאלגענדען אינהאלט:

1. צוריק צום פריהערדיגען... פ. וו.
2. מיינען דער בעוועגונג פון גמילות חסדים-קאסעס אין פוילען. געשפרעך מיט'ן פינאנץ-דירעקטאר פון דזשאינט ה.—דוד שווייצער.
3. באמערקונגען — — — — — — — Wuel.
4. נאטס פון אמעריקע — — — י. ח. זאגארעדסקי
5. א וועגדונג צום „דזשאינט" — — — ש. דינער.
6. צו דער ווירטשאפטליכער לאגע אין פוילען — י. בען.
7. קאמונאלע אינסטיטוציעס און סאציאלע הילף — י. קאפין.
8. א פאר ווערטער צו די יודישע ראטמענער אין פוילען.—F.

פרייע טריבונע. טובוועצען פון מאגיסטראטן. נייע גמילות-חסדים-קאסעס. פון דער פראווינץ. אנדערע ידיעות.

די „הילף" שטעהט אויף דער וואך לטובת די אינטערעסע פון אלע גמילות-חסדים-קאסעס אין פוילען.

די „הילף" פיהרט א קאמפאניע אין דער ריכטונג צו פער-קלערען די עקזיסטענץ פון אלע גמילות-חסדים-קאסעס און צו בע-קומען ערטיגע און מלוכה-סובווענצען און קרעדיטען פאר זיי.

די „הילף" שפיגעלט אב די עקאנאמישע לאגע פון יודען אין פוילען.

ביי יעדען יודישען געזעלשאפטליכען טוער, ביי יעדען יודי-שען ראטמאן, אין יעדער יודישער אינסטיטוציע דארף זיך געפינען דער זשורנאל „הילף".

אבאנעמענטס-פרייז—6 זל. א האלב יאהר; איינציגע-נומער—1 זל.

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע:

Redakja „HILF", Warszawa, Leszno 42, tel. 416-97

Konto czekowe: P.K.O. 15.42

ערשט ערשינען:

ישראל ראבאן.

הינטערן פלויט פון דער וועלט

לידער. — פרייז 2 זל.

ישראל ראבאן.

די גאס

ראמאן פון גרויסשטעטישען לעבען.

פרייז 5 זלאטיס.

צו בעקומען ביי:

Wydawnictwo Sz. Goldfarba, Warszawa, Szczęśliwa 3

אין לאדז (בוכהאנדלונג „קולטור" פיעטריקאווער 60 (בוכהאנדלונג ש. בערלינסקי, זגערסקא 12.

לעזט און אבאנירט

— דעם —

לאדזער טאגעבלאט

Zjednoczone Fabryki Maszyn

„UNIA"

dawn. C. Blumwe i Syn, Sp. Akc.

BYDGOSZCZ-WILCZAK

די עלטסטע אין פוילען ספעציאל-מאשינען-פאבריק ליפערט אלס ספעציאליטעט:

קאמפלעטע איינריכטונגען פאר האלץ-בעארבייטונג.

מיט אנפראגען זיך צו ווענדען צום פערטרעטער:

Inżynier G. Praszkier,

Łódź, Zawadzka 16a

Tel. 27-32.

אבאנעמענטס-פרייז: פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין אויסלאנד און אויס-לענדער—20 גראשן, אין אמעריקע לענדער—1,25 דאלאר. אנאנסען-פרייז: פאר א מילימעטער-שורה פאר'ן טעקסט 15 גראשן, פראנט 1,24 זל. הינטער טעקסט 40 גר., פראנט 60 גר., גאנץ 12 גר., פראנט 10 גר. פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער, אויסער דער טעקסט—מיט 50% טייערער. פון די פרייזען ווערט ניט גערעכנט קיין ראבאט.

Redaktor-wydawca E. Hamburski — Drukarnia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.